

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2017. gada 12. aprīlī Nr.1-5/57

**Latvijas Republikas
Satversmes tiesai**
Jura Alunāna ielā 1
Rīgā, LV-1010

Pieteikuma iesniedzējs:
Latvijas Republikas tiesībsargs
Baznīcas ielā 25
Rīgā, LV-1010

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu
Ministru kabinets
Brīvības bulvārī 36
Rīgā, LV-1520

PIETEIKUMS

par Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība"" 2. pielikuma 2.punkta atbilstību likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktam, 18.¹ panta trešajai daļai un Latvijas Republikas Satversmes 111. un 115. pantam

un

Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība"" 2.4. apakšpunkta atbilstību likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktam un Latvijas Republikas Satversmes 111. un 115. pantam

Tiesībsarga likuma 13. panta 8. punkts nosaka, ka, *pildot šajā likumā noteiktās funkcijas un uzdevumus, tiesībsargam ir tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu Satversmes tiesā, ja iestāde, kas izdevusi apstrīdamo aktu, nav tiesībsarga norādītajā termiņā novērsusi konstatētos trūkumus.*

Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 8.punkts paredz, ka *tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu par (...) citu normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām (aktiem) (..) ir tiesībsargam, ja institūcija vai amatpersona, kas izdevusi apstrīdēto aktu, nav tiesībsarga norādītajā termiņā novērsusi konstatētos trūkumus.*

No minētām tiesību normām izriet, ka vienīgais priekšnoteikums pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesā ir, ka tiesībsargam visupirms ir jāvērsas pie institūcijas vai amatpersonas, kas izdevusi apstrīdamo aktu, un jānorāda termiņš konstatēto trūkumu novēršanai¹.

Tiesībsargs 2016. gada 12. oktobrī Ministru kabinetam ir sniedzis atzinumu pārbaudes lietā Nr. 2016-1-22 par Ministru kabineta 2015. gada 22. septembra noteikumu Nr. 539 “Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumos Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”” (turpmāk arī - Noteikumi Nr.539)² atbilstību likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 7.punktam un Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk arī – Satversme) 111. un 115. pantam (sk. pielikumu Nr.1).

Ar atzinumu tika konstatēta Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” (turpmāk arī – Noteikumi Nr.16) (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta (jeb Noteikumu Nr.539 4.punkta) atsevišķu noteikumu neatbilstība likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 7.punkta un Satversmes 111.un 115.panta noteikumiem. Tāpat tika konstatēts, ka Ministru kabinets, pieņemot Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta (jeb Noteikumu Nr.539 4.punkta) atsevišķus noteikumus, nav ievērojis likumdevēja likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 7.punkta, 18.¹ panta trešajā daļā noteikto pilnvarojumu (izdoti *ultra vires*). Tiesībsargs rekomendēja Ministru kabinetam 6 mēnešu laikā veikt grozījumus Noteikumos Nr.16, novēršot konstatētos trūkumus.

Ministru kabinets 2016. gada 29. novembrī ir sniedzis tiesībsargam atbildes vēstuli³, norādot, ka nav nepieciešams veikt grozījumus Noteikumos Nr.16, tā kā nav identificētas negatīvas izmaiņas pēc Noteikumu Nr. 539 pieņemšanas un katrā gadījumā ir iespējams rast iesaistītajām pusēm pieņemamu risinājumu vietējā līmenī (sk. pielikumu Nr.2).

Tiesībsargs 2017. gada 16. janvārī atkārtoti vērsās Ministru kabinetā, norādot uz atzinuma argumentu neizvērtēšanu pēc būtības, kā arī, vērsot uzmanību, ka pēc Noteikumu Nr.539 pieņemšanas no privātpersonu (sabiedrības) tiesību dzīvot labvēlīgā un veselībai nekaitīgā vidē viedokļa ir identificējamās daudz plašākas negatīvas izmaiņas attiecībā uz trokšņa regulējumu apdzīvotajās vietās izvietotajām atklātām autosporta un motosporta bāzēm. Tiesībsargs atkārtoti rekomendēja 6 mēnešu laikā veikt grozījumus Noteikumos Nr.16 (sk. pielikumu Nr.3).

Ministru kabinets 2017. gada 27. februārī ir sniedzis tiesībsargam atbildes vēstuli⁴, norādot, ka šobrīd nav lietderīgi izstrādāt izmaiņas Noteikumos Nr.16, tā kā šobrīd Satversmes tiesā ir ierosināta lieta Nr. 2017-02-03 “Par Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” 2. pielikuma 2. punkta, ciktāl tas attiecas uz ārpus telpām izvietotajām mototrasēm individuālo dzīvojamo māju un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 111. un 115. pantam”. Pēc Satversmes tiesas sprieduma pasludināšanas šajā lietā Ministru kabinets atbilstoši Satversmes tiesas 32.pantam lems par turpmākās rīcības nepieciešamību (sk. pielikumu Nr.4).

No minētā secināms, ka Ministru kabinets atteicies novērst tiesībsarga konstatētos trūkumus 6 mēnešu laikā, līdz ar to atzīstams, ka tiesībsarga norādītajā termiņā Ministru kabinets nav novērsis tiesībsarga konstatētos trūkumus.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevēja un tiesībsarga mijiedarbībai jābūt vērstai uz to, lai efektīvi labotu cilvēktiesību jomā konstatētās normatīvo tiesību aktu nepilnības⁵.

Ņemot vērā, ka Ministru kabinets nevēlas efektīvi labot cilvēktiesību jomā acīmredzami konstatētās normatīvo tiesību aktu nepilnības, kā arī ievērojot apstākli, ka Satversmes tiesā ierosinātās lietas Nr. 2017-02-03 ietvaros ne visus tiesībsarga norādītos trūkumus ir iespējams atrisināt, tiesībsargs atzīst par nepieciešamu iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā.

¹ Sk. arī secinājumus Satversmes tiesas 2014.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2013-15-01 17.punktā.

²Sk. <http://likumi.lv/ta/id/276838-grozijumi-ministru-kabineta-2014-gada-7-janvara-noteikumos-nr-16-troksna-novertesanas-un-parvaldibas-kartiba->; Noteikumi Nr.539 stājās spēkā 2015. gada 3. oktobrī. Konsolidēto noteikumu redakciju sk. <http://likumi.lv/doc.php?id=263882>.

³ Sk. <http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atbilde.pdf>

⁴ Sk. http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atbilde_tiesibsargs.pdf

⁵ Sk. Satversmes tiesas 2010. gada 20. decembra sprieduma lietā Nr. 2010-44-01 14.1. punktu.

Lietas faktisko apstākļu izklāsts

Ministru kabinets 2014. gada 7. janvārī pieņēma Noteikumus Nr. 16, lai reglamentētu jaunu⁶ trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtību, nosakot trokšņa rādītājus, to piemērošanas kārtību un novērtēšanas metodes dzīvojamo un publisko ēku telpās, kā arī nosakot jaunas prasības vides trokšņa novērtēšanai (troksnim ārpus telpām).

Līdz 2015. gada 3. oktobrim Noteikumi Nr.16 attiecībā uz vides troksni ārpus telpām noteica visiem vides trokšņa avotiem, t.sk. visām mototrasēm, vienotus trokšņa robežlielumus, atkarībā no apbūves teritorijas izmantošanas funkcijas un noteiktas diennakts daļas:⁷

Nr. p.k.	Apbūves teritorijas izmantošanas funkcija	Trokšņa robežlielumi		
		L _{diena} (dB(A))	L _{vakars} (dB(A))	L _{nakts} (dB(A))
1.1.	Individuālo (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) dzīvojamo māju, bērnu iestāžu, ārstniecības, veselības un sociālās aprūpes iestāžu apbūves teritorija	55	50	45
1.2.	Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorija	60	55	50
1.3.	Publiskās apbūves teritorija (sabiedrisko un pārvaldes objektu teritorija, tai skaitā kultūras iestāžu, izglītības un zinātnes iestāžu, valsts un pašvaldību pārvaldes iestāžu un viesnīcu teritorija) (ar dzīvojamo apbūvi)	60	55	55
1.4.	Jauktas apbūves teritorija, tai skaitā tirdzniecības un pakalpojumu būvju teritorija (ar dzīvojamo apbūvi)	65	60	55
1.5.	Klusie rajoni apdzīvotās vietās	50	45	40

Tāpat Noteikumi Nr.16 līdz 2015. gada 3. oktobrim arī paredzēja visiem vides trokšņa avotiem, t.sk. visām mototrasēm, vienotus trokšņa mērīšanas un novērtēšanas nosacījumus, ja troksnis izrādījies traucējošs cilvēkiem viņu dzīvesvietā. Mototrases radītā trokšņa tāpat kā jebkura cita vides trokšņa avota mērīšana notika telpās, ievērojot Noteikumu Nr.16 trokšņa robežlielumus telpās⁸:

Nr. p.k.	Telpas lietošanas funkcija	Trokšņa robežlielumi telpās ¹		
		L _{Aeq,T} (dBA) dienā no plkst.7.00 līdz 19.00 (L _{Aeq, 07-19})	L _{Aeq,T} (dBA) vakarā no plkst. 19.00 līdz 23.00 (L _{Aeq, 19-23})	L _{Aeq,T} (dBA) naktī no plkst. 23.00 līdz 7.00 (L _{Aeq, 23-07})
1.	Izglītības un audzināšanas iestāžu mācību telpas un lasītavas, apspriežu telpas	35	35	–
2.	Ārstniecības iestāžu kabineti	40	40	40
3.	Dzīvojamās telpas un guļamtelpas (tai skaitā bērnu iestādēs un sociālās aprūpes iestādēs) ²	35	35	30

⁶ Iepriekšējo kārtību noteica Ministru kabineta 2004.gada 13.jūlija noteikumi Nr.597 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”, <http://likumi.lv/ta/id/91242-troksna-novertesanas-un-parvaldibas-kartiba> un Ministru kabineta 2011.gada 25.janvāra noteikumi Nr.76 „Noteikumi par trokšņa novērtēšanu dzīvojamo un publisko ēku telpās”, <http://likumi.lv/ta/id/225263-noteikumi-par-troksna-novertesanu-dzivojamo-un-publisko-eku-telpas>

⁷ Sk. Noteikumu Nr.16 2.pielikuma 1.punkts.

⁸ Sk. Noteikumu Nr.16 4.pielikumu.

4.	Ārstniecības un rehabilitācijas stacionāru slimnieku palātas ²	35	30	30
5.	Viesnīcu, viesu māju un moteļu numuri	40	35	35
6.	Skatītāju (klausītāju) zāles un sakrālās telpas	30	30	30
7.	Biroju un publisko pakalpojumu sniedzēju apmeklētāju pieņemšanas telpas	45	45	–

2015. gada 22. septembrī Ministru kabinets pieņēma Noteikumus Nr.539. Ar šo noteikumu 4.punktu Noteikumu Nr.16 2. pielikuma 2. punkts tika izteikts šādā redakcijā:

"2. Vides trokšņa robežlielumi ārpus telpām izvietotajām mototrasēm¹

Nr. p. k.	Sporta treniņu un sacensību dienu skaits	Individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorija	Jauktas centra un publiskās apbūves teritorija (ar dzīvojamo apbūvi)
		$L_{Aeq, T} (dB(A))$	$L_{Aeq, T} (dB(A))$
2.1.	Līdz pieciem sporta treniņiem nedēļā darbdienās no plkst. 9.00 līdz 20.00, bet sestdienās no plkst. 9.00 līdz 18.00	65	70
2.2.	Līdz 16 sacensību dienām gadā no plkst. 8.00 līdz 20.00	75	80
2.3.	Virš 16 sacensību dienām gadā sestdienās un svētdienās no plkst. 8.00 līdz 20.00	70	75

Piezīme. ¹ Apdzīvotā vietā (pilsētā vai ciemā) izvietotās atklātās autosporta un motosporta bāzes radīto troksni novērtē, izmantojot tikai vides trokšņa robežlielumus, neveicot trokšņa rādītāju novērtēšanu telpās."

Ar šiem noteikumiem Ministru kabinets noteica specifisku tiesisko regulējumu vides trokšņa jomā apdzīvotās vietās (pilsētā vai ciemā) izvietotām autosporta un motosporta bāzēm (turpmāk arī – mototrasēm): 1) attiecībā uz vides trokšņa robežlielumiem un 2) attiecībā uz mototrašu trokšņa mērīšanas un novērtēšanas nosacījumiem.

Pieteikuma juridiskais pamatojums

I. Vides trokšņa tiesiskais regulējums iekļaujas Satversmes 115. un 111. pantā nostiprināto personu pamattiesību tvērumā

1. Satversmes 115. pants nosaka: „Valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.”

No minētās tiesību normas izriet divi būtiski satura elementi: 1) valstij⁹ ir konstitucionāls pienākums aizsargāt vidi un 2) personai ir subjektīvās tiesības dzīvot labvēlīgā vidē¹⁰.

⁹Ar terminu “valsts” ir saprotamas arī pašvaldības un citas atvasinātās publisko tiesību juridiskās personas, kurām kopīgi ar valsts pārvaldes iestādēm ir pienākums aizsargāt ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu. Latvijas Republikas Satversmes komentāri, VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības S.Meiere, I.Čepāne, 115.panta komentārs, 727.lp.

¹⁰Latvijas Republikas Satversmes komentāri, VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Aut. kol. (S.Meieres, I.Čepānes 115.panta komentārs), prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 727.lp. Papildus jānorāda, ka tiesību doktrīnā Satversmes 115. pantā nostiprinātās tiesības dzīvot labvēlīgā vidē vēsturiski ir saistītas ar tiesībām uz veselību, sk.

Šajā normā ir ietverts valsts pozitīvais pienākums rūpēties par vides aizsardzību. Lai aizsargātu vidi un ievērotu subjektīvās tiesības uz vidi, valstij ir pienākums atturēties no vidi degradējošu darbību veikšanas, kā arī pieņemt tādu vides politiku, kas veicina dabas vides saglabāšanu un vides kvalitātes uzlabošanu. Valstij ir arī pienākums pasargāt cilvēkus no vides riska, ko rada ne tikai valsts, bet arī privātpersona.

Turklāt tiesības uz vidi satur gan procesuālo dimensiju, gan materiālo dimensiju. Procesuālā dimensija paredz personas tiesības uz vides informāciju, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem. Savukārt tiesību dzīvot labvēlīgā vidē materiālā dimensija¹¹ paredz tiesības dzīvot vidē, kuras stāvoklis neapdraud personas veselību un labklājību. Satversmes 115. pants ietver personas veselības un labklājības nemateriālo aspektu¹².

2. Satversmes 111. pants nosaka, ka valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu. Iesniedzēja gadījumā ir runa par šī panta teikuma pirmajā daļā nostiprinātajām cilvēka (sabiedrības kopumā un indivīda) tiesībām uz veselības aizsardzību.

No Satversmes 111. pantā nostiprināto tiesību uz veselības aizsardzību tvērumā iekļaujas arī cilvēka tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. Šajā sakarā Satversmes tiesa vairākos savos spriedumos ir atzinusi, ka no šīs Satversmes normas neizriet valsts pienākums nodrošināt ikvienam iespējami augstāko veselības līmeni. Tomēr tiesības uz veselību ietver gan konkrētas brīvības, gan konkrētas tiesības. Personas brīvības nozīmē, piemēram, to, ka ikviens cilvēks var brīvi kontrolēt savu veselību, t.sk. veikt pasākumus, ko tas uzskata par nepieciešamiem savas veselības nodrošināšanai. Savukārt tiesības ir saistāmas ar valsts pienākumu izveidot atbilstošu veselības aizsardzības sistēmu. Tādējādi tiesībām uz veselību atbilst valsts pienākums gādāt par veselības aprūpes iestāžu, pakalpojumu, aprīkojuma un zāļu esamību un pieejamību, kā arī citiem apstākļiem, kas ietekmē personu iespēju sasniegt visaugstāko veselības līmeni¹³. Satversmes 111. panta komentāru autore Dr. iur. S.Olsena par normas tvēruma saistību ar tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē ir secinājusi: “Tiesības uz veselību ietver daudz un dažādas komponentes. Tiesības uz veselību ir gan tiesības uz savlaicīgu un atbilstošu veselības aprūpi, gan tiesības uz piekļuvi drošam dzeramajam ūdenim, adekvātiem sanitāriem apstākļiem un tiesības saņemt drošu pārtiku, tiesības uz uzturu un mājokli, veselībai drošiem darba un vides apstākļiem¹⁴”.

3. No Satversmes 115. panta un 111. panta normām izriet, ka no cilvēktiesību viedokļa valstij ir pienākums veicināt vides kvalitātes uzlabošanu, lai aizsargātu un nodrošinātu cilvēku tiesības uz veselību, kā arī gādātu par personu iespēju sasniegt visaugstāko veselības līmeni. Pienākums aizsargāt tiesības uz veselību – tas nozīmē, ka valstij ir jāaizsargā persona no citu privātpersonu iejaukšanās tās pamattiesību realizācijā. Savukārt pienākums nodrošināt tiesības uz veselību – tas nozīmē, ka valstij ir jāveic konkrēti pasākumi pamattiesību īstenošanai¹⁵. Satversmes 111. pants un 115. pants nenoteic, kādā veidā valstij ir jā rūpējas par tiesībām uz veselību un tiesībām uz dzīvi labvēlīgā vidē, tādēļ likumdevējam ir rīcības brīvība

Latvijas Republikas Satversmes komentāri, VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Aut. kol. (S.Meieres, I.Čepānes 115.panta komentārs), prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 719.lp.

¹¹Satversmes tiesas praksē vides tiesības materiālajā izpratnē nav vērtētas. Arī starptautiskajās cilvēktiesībās nav “izkristalizējies” skaidrs minēto tiesību saturs, pastāv uzskats, ka vides tiesības materiālajā izpratnē ir daļa no pilsoniskajām tiesībām uz dzīvību.

¹²Latvijas Republikas Satversmes komentāri, VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Aut. kol. (S.Meieres, I.Čepānes 115.panta komentārs), prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 730.lp.

¹³Atziņas sk. Satversmes tiesas 2002.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.2002-04-03 secinājumu daļas 1.punktā, 2004.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2003-15-0106 6.punktā, 2008.gada 29.septembra sprieduma lietā Nr.2008-37-03 11.punktā, 2013.gada 9.aprīļa spriedums lietā Nr.2012-14-03 12.punktā.

¹⁴Latvijas Republikas Satversmes komentāri, VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Aut. kol. (S.Olsenas 111.panta komentārs) prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 627.lp.

¹⁵Sk. Satversmes tiesas 2002.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.2002-04-03 secinājumu daļas 1.punktu, 2004.gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr.2003-15-0106 6.punktu un 2008.gada 29.septembra sprieduma lietā Nr.2008-37-03 12.1.2.punktu.

izvēlēties šā pienākuma izpildei piemērotākos līdzekļus, paredzot tos ārējos normatīvajos aktos¹⁶.

Par vides normatīvajiem aktiem atzīstami ne vien tādi normatīvie akti, kas tieši attiecas uz vidi, bet arī tādi normatīvie akti, kas palīdz sasniegt valsts vides politikas mērķus – saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti, ilgtspējīgi izmantot dabas resursus un nodrošināt kvalitatīvu dzīves vidi (..)¹⁷.

Vides trokšņa normatīvais regulējums būtībā ir tas instruments, ar kuru valsts nosaka vides trokšņa standartus, kas attiecīgi var būt pieņemami vai nepieņemami no cilvēka tiesību uz veselības aizsardzību viedokļa. Prettiesisks vides trokšņa regulējums pats par sevi kā prettiesiska parādība ir tiešs cēlonis cilvēka tiesību uz veselības aizsardzību aizskārumam.

4. Satversmes 111. panta un 115. panta noteikumu konkretizāciju vides trokšņa jomā paredz 2001. gada 15. marta likums “Par piesārņojumu”¹⁸.

Ar 2003. gada 18. decembra grozījumiem likumā “Par piesārņojumu” tika paredzēts detalizēts trokšņa piesārņojuma un tā novēršanas (samazināšanas) tiesiskais regulējums¹⁹. Tas tika pieņemts, cita starpā ņemot vērā Eiropas Savienības uzstādījumus attiecībā uz tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē²⁰. Proti, 2002. gada 25. jūnija Eiropas Parlaments un Padome pieņēma Direktīvu 2002/49/EK par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību²¹ (turpmāk arī - Vides trokšņa novērtēšanas un pārvaldības direktīva), kas deklarēja, ka Kopienas politikā paredzēts sasniegt augstu veselības un vides aizsardzības līmeni, un viens no šīs politikas mērķiem ir prettrokšņa aizsardzība²². Direktīvas 1. pants paredzēja, ka šīs direktīvas mērķis ir formulēt kopēju pieeju, lai prioritārās jomās nepieļautu, novērstu vai samazinātu kaitīgās sekas (negatīvu ietekmi uz cilvēka veselību²³), ieskaitot kairinājumu, kas rodas, iedarbojoties vides troksnim.

Likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 7.punkts noteic, ka šī likuma viens no mērķiem ir novērst vai samazināt vides trokšņa iedarbību uz cilvēkiem.

Pirmkārt, likumdevējs ar likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 7.punktu noteica plašāku attiecību tvērumu, nekā to paredz Vides trokšņa novērtēšanas un pārvaldības direktīva.

Otrkārt, minētais mērķis gramatiski nepārprotami formulē valsts uzstādījumu vides trokšņa jomā, proti, novērst un mazināt vides trokšņa iedarbību uz cilvēkiem, tādējādi vienlaikus arī formulējot uzstādījumu attiecībā uz Satversmes 111. un 115. pantā nostiprināto cilvēka tiesību dzīvot labvēlīgā un veselībai nekaitīgā vidē garantēšanu trokšņu piesārņojuma jomā.

Apstiprinājums šiem secinājumiem visupirms rodams likumdevēja trokšņa, vides trokšņa un tā iedarbības uz cilvēkiem definīcijās.

Likuma “Par piesārņojumu” 1. panta 12¹. punkts paredz, ka troksnis ir gaisa vidē nevēlamas, traucējošas visu veidu skaņas, kas rada diskomfortu, ietekmē dzirdi un traucē akustisko saziņu.

Trokšņa pazīmes:

- 1) nevēlama
- 2) traucējoša

visu veidu skaņa, kas:

¹⁶Par to, ka tiesības uz labvēlīgu vidi un attiecīgo valsts pienākumu rūpēties par vides saglabāšanu konkretizē likumi un citi ārējie normatīvie akti sk. arī Latvijas Republikas Satversmes komentāri, VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Aut. kol. (S.Meieres, I.Cēpānes 115.panta komentārs), prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 727.lp.

¹⁷Sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. februāra sprieduma lietā Nr. 2006-09-03 11. punktu.

¹⁸Sk. <http://likumi.lv/ta/id/6075-par-piesarnojumu>.

¹⁹Sk. <http://likumi.lv/ta/id/82753-grozijumi-likuma-par-piesarnojumu>.

²⁰Sk. detalizētāk likumprojekta “Grozījumi likumā “Par piesārņojumu”” anotāciju http://www.saeima.lv/bi8/lasa?dd=LP0297_0.

²¹Sk. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32002L0049>.

²²Vides trokšņa novērtēšanas un pārvaldības direktīvas preambulas 1.punkts.

²³Saskaņā ar Vides trokšņa novērtēšanas un pārvaldības direktīvas 3. panta “b” apakšpunktu "kaitīgas sekas" nozīmē negatīvu ietekmi uz cilvēka veselību.

- (1) rada diskomfortu (ar to jāsaprot trokšņa radītā iedzīvotāju apgrūtinājuma pakāpe, kas noteikta trokšņa novērtējumā²⁴),
- (2) ietekmē dzirdi un
- (3) traucē akustisko saziņu.

Būtiski ir atzīmēt, ka troksnis tiek uzskatīts par piesārņojumu. Un piesārņojums likuma "Par piesārņojumu" 1. panta 7.punktā tiek definēts kā cilvēka rīcības izraisīta (..) trokšņa tieša vai netieša novadīšana gaisā (..), kam var būt kaitīga ietekme uz cilvēku veselību vai vidi un kas var radīt kaitējumu īpašumam vai ietekmēt dabas resursu izmantošanu un cita veida likumīgu vides izmantošanu.

Likuma "Par piesārņojumu" 1. panta 16.punkts nosaka: "Vides troksnis ir nevēlams vai kaitīgs cilvēka darbības radīts āra troksnis, piemēram, troksnis, ko rada transportlīdzekļi, ceļu satiksme, dzelzceļa satiksme, gaisa satiksme, troksnis, kas rodas rūpnieciskās darbības zonās, kā arī troksnis, ko rada šā likuma 1.pielikumā minētās piesārņojošās darbības (iekārtas)".

Tāpat vides trokšņa pazīmes ir:

- 1) troksnis, kas nāk no ārienes;
- 2) tas ir nevēlams vai
- 3) tas ir kaitīgs (ar to jāsaprot *trokšņa kaitīgās sekas*, kas ir vides trokšņa radītā negatīvā ietekme uz cilvēka veselību²⁵, t.sk. kaitīgās sekas ir trokšņa radītais diskomforts);
- 4) tas ir cilvēka radīts.

Ievērojot minēto definīciju tvērumus, secināms, ka:

- 1) no likuma "Par piesārņojumu" viedokļa vides trokšņa pazīmes ir attiecināmas uz mototrasēm un uz to radīto troksni;
- 2) vides trokšņa iedarbība uz cilvēkiem izpaužas kā negatīva ietekme uz cilvēka veselību, t.sk. tā izpaužas kā diskomforts un kā cilvēka dzirdi un akustisko saziņu traucējošs ārējs apstāklis, ko juridiski apzīmē ar jēdzienu trokšņa "kaitīgās sekas".

5. Likuma "Par piesārņojumu" 18.¹ panta trešajā daļā Ministru kabinets ir deleģēts noteikt ar trokšņa novērtēšanu un samazināšanu saistītus jautājumus²⁶, t.sk.:

- 1) noteikt trokšņa rādītājus (fizikālus lielumus, ar kuriem raksturo troksni, kas var radīt kaitīgas sekas²⁷),
- 2) noteikt trokšņa rādītāju piemērošanas kārtību;
- 3) noteikt trokšņa rādītāju novērtēšanas metodes;
- 4) noteikt vides trokšņa radīto kaitīgo seku novērtēšanas metodes.

Tiesībsargs uzskata – ja likumdevējs likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktā ir izvirzījis nepārprotamu mērķi - novērst vai samazināt vides trokšņa iedarbību uz cilvēkiem, tad, likuma "Par piesārņojumu" 18.¹ panta trešajā daļā, paredzot deleģējumu Ministru kabinetam, likumdevējs ar šo mērķi ir noteicis pamatprincipus, kas Ministru kabinetam ir ievērojami, pieņemot Ministru kabineta noteikumus. Ar šo tiesību normu likumdevējs ir deleģējis Ministru kabinetam noteikt līdzekļus, ar kuriem ir realizējams likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punkta mērķis. Šādu izpratni apstiprina arī Satversmes tiesas atziņa, ka ar likumdevēja pilnvarojumu izpildvarai jāsaprot ne tikai viena konkrēta, lakoniska tiesību norma, bet paša likuma būtība un mērķi²⁸. Turklāt ar pilnvarojuma mērķi saprot to, ko likumdevējs centies

²⁴ Noteikumu Nr.16 4.3. punkts nosaka, ka *diskomforts* ir trokšņa radītā iedzīvotāju apgrūtinājuma pakāpe, kas noteikta trokšņa novērtējumā.

²⁵Sk. Noteikumu Nr.16 4.5. punktu, kā arī Vides trokšņa novērtēšanas un pārvaldības direktīvas 3. panta "b" apakšpunktu, kas nosaka, ka "kaitīgas sekas" nozīmē negatīvu ietekmi uz cilvēka veselību.

²⁶Sk. attiecīgā panta nosaukumu.

²⁷Sk. likuma "Par piesārņojumu" 1. panta 14. punktu.

²⁸Sk. Satversmes tiesas 2011.gada 11.janvāra lēmumu lietā Nr. 2010-40-03.

panākt, piešķirot tiesības noregulēt attiecīgo jautājumu²⁹. Pilnvarojuma saturam ir jābūt tik skaidram, lai atklātu pilnvarojuma būtību³⁰.

Kā jau šī pieteikuma faktisko apstākļu izklāstā ir norādīts, Ministru kabinets 2014. gada 7.janvārī pieņēma Noteikumus Nr. 16, kurus 2015. gada 22. septembrī grozīja, tādējādi nosakot tiesisko regulējumu vides trokšņa robežlielumiem apdzīvotās vietās (pilsētā vai ciemā) izvietotām autosporta un motosporta bāzēm.

II. Tiesiskā regulējuma izmaiņas attiecībā uz vides trokšņa robežlielumiem un to piemērošanas nosacījumiem mototrasēm

1. Analizējot Noteikumu Nr. 16 2.pielikuma 2.punktu, *pirmkārt*, konstatējams, ka Ministru kabinets ar tiem ir paaugstinājis vides trokšņa robežlielumus apdzīvotās vietās (pilsētā vai ciemā) izvietotām autosporta un motosporta bāzēm, un tie ir augstāki par Pasaules Veselības organizācijas rekomendēto (turpmāk arī PVO) kā veselībai nekaitīgo trokšņa līmeni.

Otrkārt, ar Noteikumu Nr. 16 2.pielikuma 2.punktu Ministru kabinets noteicis arī atšķirīgu tiesisko regulējumu attiecībā uz apdzīvotās vietās (pilsētās vai ciemos) esošo mototrasu trokšņa mērīšanas un novērtēšanas nosacījumiem, t.i.:

- apdzīvotās vietās (pilsētā vai ciemā) izvietotām mototrasēm troksnis tiek novērtēts tikai ārpus telpām, vispār neveicot trokšņa novērtēšanu telpās.
- ja iepriekš mototrasēm kā jebkuram citam vides trokšņa avotam vides trokšņa robežlielumi tika noteikti uz gadu, atsevišķi mērot dienas, vakara, nakts trokšņa līmeni, tad šobrīd vides trokšņa robežlielumi ir attiecināti uz konkrēto trases darbības laiku (diennakts, nedēļas un gada griezumā) un uz noteiktu treniņu un sacensību skaitu.

2. Ministru kabinets, paredzot īpašu trokšņa ierobežošanas kārtību mototrasēm ciemos un pilsētās, ir atkāpies no līdz šim konsekvēnti ievērotās vienvērtīgās prakses trokšņa ierobežošanas jomā. Proti, nosakot vides trokšņa robežlielumus un to piemērošanas nosacījumus, Ministru kabinets no 2004. gada ir vadījies no PVO vadlīnijām³¹.

Tiesiskais regulējums, kas attiecībā uz pilsētu un ciemu mototrasēm bija spēkā līdz 2015.gada 3.oktobrim, un kas šobrīd joprojām ir spēkā attiecībā uz citiem vides trokšņa avotiem, t.sk. uz mototrasēm, kas atrodas ārpus apdzīvotām vietām, ir saudzīgāks attiecībā uz pieļaujamajiem trokšņa robežlielumiem. Būtībā tas ir kompromiss starp objektīvo realitāti, t.i., starp paaugstināto vides troksni kā sabiedrības reāliju³², un trokšņa robežvērtībām, kas ir noteiktas kā norma ārējā vidē, kur atrodas dzīvojamās mājas un satiksmes zona, t.sk. mototrasēs (kas neatrodas pilsētās un ciemos). Proti, Noteikumos Nr.16 (izņemot normas, kas tika noteiktas ar Noteikumiem Nr.539) Ministru kabinets ārējā vidē ir noteicis augstākas vides robežvērtības (PVO rekomendācijās kā ideālā ieteicamā robežvērtība ir 55 dB dienā un 50 dB vakarā), bet ar šīm paaugstinātām robežvērtībām nav pārkāpis robežu, kas rada kaitīgās sekas. Vienlaikus Noteikumos Nr.16 (izņemot normas, kas tika noteiktas ar Noteikumiem Nr.539) Ministru

²⁹Sk. Satversmes tiesas 2007. gada 9. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 19.punktu.

³⁰Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 21. novembra sprieduma lietā Nr. 2005-03-0306 10. punktu un 2007. gada 9. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 20. punktu.

³¹ sk. <http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/troksnis/pasaules-veselibas-organizacijas-vadlinijas-aizsardzibai-pret-vides-sadzives-troksni?print=1> (skatīts 29.03.2017.), <http://www.who.int/docstore/peh/noise/Commnoise4.htm> (skatīts 29.03.2017.).

³²Ar to mūsdienu sabiedrībā neizbēgami ir jāreķinās. Raksturojot trokšņa vispārējo problemātiku, PVO norāda, ka troksni mūsdienās uzskata par vienu no faktoriem, kas apdraud sabiedrības veselību un kura negatīvā ietekme arvien pieaug. Trokšņa problēma Eiropas Savienības valstīs ir samērā liela: apmēram 40% Eiropas populācijas ir pakļauta satiksmes trokšņa iedarbībai (dienas laikā ekvivalentais skaņas spiediena līmenis pārsniedz 55 dB(A), bet apmēram 20% populācijas trokšņa iedarbībai, kas pārsniedz 65 dB(A) līmeni - puse ES pilsoņu dzīvo akustiskā diskomforta apstākļos. Guidelines for Community Noise, <http://www.who.int/docstore/peh/noise/Commnoise4.htm> (skatīts 29.03.2017.).

Rīgas Stradiņa universitātes eksperti šajā sakarā secina, ka trokšņa ietekme uz sabiedrības veselību var būt nozīmīga, attiecīgi trokšņa līmeni regulējošajām prasībām var būt liela ietekme uz plašu iedzīvotāju loku (sk. pielikumu Nr.5).

kabinets ir vadījies pēc PVO vadlīnijām³³ un respektējis PVO noteiktās robežvērtības dzīvojamā telpā un nepieciešamību tās mērīt kā būtisku kaitējuma novērtēšanas līdzekli.

Būtiski atzīmēt, ka vēsturiski, t.i., vēl pirms Noteikumu Nr.16 pieņemšanas, trokšņa robežvērtības bija vēl labvēlīgākas cilvēkiem³⁴.

3. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, vērtējot, vai valsts ir izpildījusi pozitīvos pienākumus, kas tai izriet no personas pamattiesībām, ir jāpārbauda, vai:

- 1) likumdevējs veicis pasākumus, lai nodrošinātu tiesību realizāciju;
- 2) šie pasākumi veikti pienācīgi, proti, vai personām ir nodrošināta iespēja īstenot savas tiesības vismaz minimālā apmērā;
- 3) ir ievēroti no Satversmes izrietošie vispārējie tiesību principi³⁵.

Šajā pieteikumā analizētie normatīvie akti liecina, ka likumdevējs vispārīgi ir veicis pasākumus vides trokšņa jomā, lai nodrošinātu no Satversmes 111.un 115.panta izrietošas pamattiesības, proti, vispārīgi ir noteikts trokšņa ierobežošanas normatīvais regulējums, t.sk. attiecībā uz mototrašu troksni.

Savukārt vērtējot, vai pasākumi attiecībā uz mototrašu trokšņa ierobežošanu ir veikti pienācīgi un ievērojot no Satversmes izrietošos vispārējos principus, ir jāņem vērā, ka vides trokšņa, t.sk. mototrašu trokšņa, iedarbība uz cilvēkiem izpaužas kā negatīva ietekme uz cilvēka veselību, t.sk. tā izpaužas kā diskomforts un kā cilvēka dzirdi un akustisko saziņu traucējošs ārējs apstāklis, ko juridiski apzīmē ar jēdzienu trokšņa “kaitīgās sekas”. Līdz ar to ir noskaidrojams:

1) balstoties uz ko un kādus mototrašu trokšņa robežlielumus un to piemērošanas nosacījumus Ministru kabinets ir noteicis Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punktā ;

2) vai šie rādītāji un to piemērošanas nosacījumi ir tādi, kas rada kaitīgas sekas. Būtībā ir noskaidrojams, vai noteiktie mototrašu trokšņa rādītāji un to piemērošanas nosacījumi rada kaitīgas sekas, kas attiecīgi ir galvenais nosacījums, lai izdarītu secinājumu, vai mototrašu trokšņa rādītāji un to piemērošanas nosacījumi novērš / samazina vides trokšņa iedarbību uz cilvēkiem un vai rada pamattiesību aizskārumu;

3) kādā veidā Ministru kabinets ir pieņēmis pasākumus attiecībā uz mototrašu trokšņa ierobežošanu, proti, vai ir pietiekami izvērtējis iespējamo cilvēktiesību aizskārumu. Proti, vai Ministru kabinets ir vadījies pēc principa, ka katrs pamattiesību ierobežojums ir rūpīgi apsverams.

III. Noteikumu Nr. 539 mērķis un tā īstenošanas nosacījumi

1. Vērtējot pamattiesību ierobežojumus, jāņem vērā, ka ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojumam jābūt noteiktam svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad³⁶. Pienākums norādīt leģitīmo mērķi visupirms ir institūcijai, kas izdevusi apstrīdēto aktu.³⁷

³³ Noteikumu Nr.16 izstrādē tika izmantotas gan Pasaules Veselības organizācijas vadlīnijas „Nakts trokšņa vadlīnijas Eiropai”, sk. Noteikumu Nr.16 sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācija) 13.lp., <http://likumi.lv/doc.php?id=263882>, gan Pasaules Veselības organizācijas vadlīnijas aizsardzībai pret vides (sadzīves) troksni, sk. <http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/troksnis/pasaules-veselibas-organizacijas-vadlinijas-aizsardzibai-pret-vides-sadzives-troksni?print=1> (skatīts 11.10.2016.), <http://www.who.int/docstore/peh/noise/Commnoise4.htm> (skatīts 29.03.2017.).

³⁴ Iepriekšējo kārtību noteica Ministru kabineta 2004.gada 13.jūlija noteikumi Nr.597 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”, <http://likumi.lv/ta/id/91242-troksna-novertesanas-un-parvaldibas-kartiba> un Ministru kabineta 2011.gada 25.janvāra noteikumi Nr.76 „Noteikumi par trokšņa novērtēšanu dzīvojamā un publiskā ēku telpās”, <http://likumi.lv/ta/id/225263-noteikumi-par-troksna-novertesanu-dzivojamo-un-publisko-eku-telpas>.

³⁵ Sk. Satversmes tiesas 2006. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. 2006-10-03 16.1. punktu.

³⁶ Satversmes tiesas 2005. gada 22.decembra spriedums lietā Nr.2005-19-01.

³⁷ Satversmes tiesas 2011.gada 25.oktobra spriedums lietā Nr.2011-01-01.

Noteikumu Nr.539 sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) (turpmāk arī - anotācija), raksturojot trokšņu jomas situāciju un problemātiku, kuras risināšanai tika izstrādāts attiecīgais tiesiskais regulējums (jeb raksturojot tiesiskā regulējuma mērķi un būtību), norādīts: *“Latvijā ik gadu norisinās gan starptautiskās, gan vietēja mēroga autosporta un motosporta sacīkstes. Lai nodrošinātu starptautisko sacīkšu rīkošanu Latvijā, ir nepieciešams atbilstošs tiesiskais regulējums trokšņa jomā (autosporta un motosporta bāzēm apdzīvotās vietās (pilsētā vai ciemā)), kurš nav pretrunā ar starptautisko organizāciju prasībām. Pašreiz Noteikumu Nr.16 noteiktie trokšņa robežlielumi ir ievērojami zemāki nekā to trokšņa ietekmes līmenis, kas parasti rodas lielākajā daļā motosporta norises vietās.*

Lai korekti novērtētu motoru sporta radīto troksni, nepieciešams balstīties uz vides trokšņa robežlielumiem. Motosporta darbībai parasti ir raksturīgas ievērojamas trokšņa līmeņa svārstības gan dienas, gan visa gada griezumā. Darbības gadā parasti ir mazāks sacīkšu notikumu skaits ar lielu trokšņa ietekmi un lielāks skaits testa un treniņu dienu ar ievērojami zemāku trokšņa ietekmi.

Lai novērtētu Noteikumu Nr.16 atbilstību sporta bāzēm, tika veikta plaša gan starptautisko organizāciju, gan arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu motosporta bāzu pieredzes izvērtēšana. Vides trokšņa robežlielumu noteikšanai, ir ņemti prakses piemēri no Eiropas Savienības dalībvalstīm. Kā piemēri no Eiropas trasēm noteiktajiem trokšņa robežlielumiem ir izvēlētas trases - Austrijas „Red Bull Ring” un Vācijas „Nürburgring”, kuru ekspluatācijas atļaujā ir norādīti sekojoši robežlielumi Ldiena max.: 80 dB(A) Ldiena, gads: 65 dB(A), kas nozīmē dienas vidējo rādītāju un gada vidējo normu, ko mēra ārpus telpām.

Citu valstu pieredzes izvērtēšanas rezultātā ir izstrādāts kompromisa noteikumu projekts attiecībā tikai uz atsevišķām autosporta un motosporta trasēm, kas paredz, ka prasības būs attiecināmas uz šādām autosporta un motosporta bāzēm:

1) *reģistrēta sporta bāzu reģistrā, kuru uztur Izglītības un zinātnes ministrija saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 26.janvāra noteikumiem Nr.76 “Noteikumi par sporta bāzu reģistrā iekļaujamās informācijas saturu un aktualizēšanas kārtību”;*

2) *atrodas apdzīvotā vietā (pilsētā vai ciemā) un izvietota ārpus telpām. Noteikumu projekta prasības tiek attiecinātas tikai uz tādām apdzīvotajām vietām kā pilsētas un ciemi, ievērojot šo trašu izvietojuma specifiku. Savukārt attiecībā uz tādu apdzīvoto vietu kā viensēta, arī turpmāk piemēros jau pašreiz spēkā esošo Noteikumu Nr.16 prasības, tāpat kā arī uz trasēm, kuras izvietotās citās teritorijās (piemēram, lauku teritorijas). Tādejādi neatkarīgi no tā, kur trase ir izvietota, būs piemērojamas Noteikumu Nr.16 prasības, tikai attiecībā uz trasēm pilsētā un ciemos būs specifiskāks regulējums.*

Trases izvietojumam ir jāatbilst pašvaldības teritorijas plānojumā noteiktajam, attiecīgi, plānojot pašvaldības teritoriju, ir jāizvērtē kritēriji, kas pieļauj konkrētās trases izvietojumu;

3) *tajā tiek nodrošināti treniņi un sacensības.*

Noteikumu projekts paredz:

1) *autosporta un motosporta bāzu īpašniekiem vai valdītājiem aprīkot trasi ar trokšņa monitoringa iekārtu;*

2) *autosporta un motosporta bāzu īpašnieks vai valdītājs ievieto sacensību grafiku savā mājas lapā un informē pašvaldību par sacensību grafiku;*

3) *atšķirīgus vides trokšņa robežlielumus nekā citiem trokšņa avotiem un tie ir balstīti uz treniņu un sacensību skaitu un noteiktu darbības laiku. Vides trokšņa robežlielumi plānoti augstāki nekā pašreiz noteikumos noteiktie, bet jāņem vērā, ka pašreiz šāda veida trasēm vides trokšņa robežlielumi ir noteikti uz gadu un tiek plānots, ka turpmāk tie būs attiecināti uz konkrēto trases darbības laiku un nevis uz gadu. Šīm autosporta un motosporta bāzēm apdzīvotās vietās troksni novērtē tikai ārpus telpām, neveicot trokšņa novērtēšanu telpās. Noteikumu projekts ir kompromisa risinājums, kas paredz trokšņu robežlielumu pietuvināšanu Vācijas un Austrijas piemēriem, joprojām saglabājot tos zem Vācijas un Austrijas noteiktā trokšņa līmeņa, turklāt papildus nosakot arī laika ierobežojumus sporta bāzu darbībā. Vienlaicīgi arī autosporta un motosporta federācijām būtu jāizstrādā autosporta un motosporta*

trašu akreditācijas noteikumi, kuri būtu balstīti uz noteikumu projektā iekļautajām prasībām un jārūpējas par to izpildi.”³⁸

No anotācijā sniegtās informācijas secināms, ka Noteikumu Nr. 539 *mērķis* ir noteikt tādu tiesisko regulējumu trokšņa jomā, kurš nav pretrunā ar starptautisko organizāciju prasībām, lai varētu nodrošināt starptautisko motosporta sacīkšu rīkošanu Latvijā.

2. Anotācijā ir norādīts, ka tiesiskais regulējums ietekmē 2 sabiedrības mērķgrupas:

- 1) iedzīvotājus, kuri dzīvo autosporta un motosporta bāzu, kuras atrodas apdzīvotās vietās (pilsētas vai ciema), tuvumā;
- 2) komersantus, kuriem pieder vai kuri pārvalda autosporta un motosporta bāzes³⁹. Gan Vides un reģionālās attīstības ministrija, gan Ministru kabinets ir apliecinājis, ka Noteikumu Nr.539 tiesiskais regulējums attiecas tikai uz Kandavas kartinga trasi un Biķernieku komplekso sporta bāzi Rīgā (sk. pielikumu Nr.2 un Nr.7).

3. Analizējot šo mērķi kopsakarā ar tiesiskā regulējuma mērķgrupām, nerodas šaubas - tas ir vērsts uz to, lai veicinātu starptautisko motosporta sacīkšu rīkošanu Latvijā, tādējādi arī no valsts puses veicinātu vienu no sporta veidiem. Tāpat ir acīmredzami, ka tas ir vērsts uz noteiktu komersantu, kuriem pieder vai kuri pārvalda autosporta un motosporta bāzes, interešu veicināšanu.

No valsts puses šāds mērķis var būt izvirzīts un valstij ir tiesības to atbalstīt, grozot iepriekšējo tiesisko regulējumu, ja vien:

- šo mērķi valsts realizē tā, lai otras Noteikumu Nr.539 mērķgrupas - iedzīvotāju, kuri dzīvo mototrašu, kuras atrodas apdzīvotās vietās (pilsētas vai ciema), tuvumā, tiesības tiek ievērotas un respektētas, kā arī

- no Ministru kabineta puses netiek pārkāpts likumdevēja dotais deleģējums, proti, tiek noteikti tādi trokšņa rādītāji un to piemērošanas noteikumi, kas atbilst likuma “Par piesārņojumu” 2. pantā 7.punktā noteiktajiem mērķiem, attiecīgi arī Satversmes 111.un 115.panta prasībām.

IV. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta tiesiskā regulējuma pamatojums nav pietiekams un iedzīvotāju interešu aizskārums pamattiesību kontekstā nav pienācīgi izvērtēts

1. Kā jau tika norādīts, likumdevējam, t.sk. Ministru kabinetam deleģējuma ietvaros, nav aizliegts grozīt iepriekšējo tiesisko regulējumu, tomēr gadījumos, kuros regulējuma grozījumi var ietekmēt personu pamattiesības, šie grozījumi pienācīgi jāapsver skarto pamattiesību kontekstā.

2. Izvēloties vides trokšņa robežlielumus (līmeņus), kurus varētu attiecināt uz mototrasēm (pilsētās un ciemos), anotācijā ir norādīts, ka Noteikumu Nr.539 izstrādes laikā tika veikta plaša gan starptautisko organizāciju, gan arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu motosporta bāzu pieredzes izvērtēšana. Vides trokšņa robežlielumu noteikšanai ir ņemti prakses piemēri no Eiropas Savienības dalībvalstīm. Kā piemēri no Eiropas trasēm noteiktajiem trokšņa robežlielumiem ir izvēlētas trases - Austrijas „Red Bull Ring” un Vācijas „Nürburgring”, kuru ekspluatācijas atļaujā ir norādīti sekojoši robežlielumi Ldiena max.: 80 dB(A) Ldiena, gads: 65 dB(A), kas nozīmē dienas vidējo rādītāju un gada vidējo normu, ko mēra ārpus telpām. Anotācijā arī minēts, ka noteikumi Nr.539 paredz trokšņu robežlielumu pietuvināšanu Vācijas un Austrijas piemēriem, joprojām saglabājot tos zem Vācijas un Austrijas noteiktā trokšņu līmeņa, turklāt papildus nosakot arī laika ierobežojumus sporta bāzu darbībā (kompromisa risinājums).

³⁸Sk. Noteikumu Nr.539 anotācijas 1. sadaļas 2. punktu.

³⁹Sk. Noteikumu Nr.539 anotācijas 2. sadaļas 1.punktu.

3. Analizējot piemērus, kuri ir bijuši par pamatu Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikumā 2.punkta pieņemšanai, konstatējams, ka Noteikumu Nr.539 izstrādes laikā Veselības ministrija ir vērtējusi minēto valstu prakses piemērus un normatīvo regulējumu (sk. pielikumu Nr.6 un Nr.9).

Veselības ministrija noskaidroja un vērsa Ministru kabineta uzmanību, ka Vācijā ar Federālo piesārņojuma kontroles likumu⁴⁰ noteiktie pieļaujamie trokšņu robežlielumi, kas attiecās uz apkārtējās dzīvojamās apbūves teritoriju dienas laikā ir līdzvērtīgi Latvijas trokšņu ierobežojumiem, kas bija noteikti Noteikumos Nr.16 pirms grozījumu stāšanās spēkā, pieļaujot apdzīvotās vietās dienas laikā maksimāli 65 dB(A) troksni. Veselības ministrija arī norādīja, kaut arī motosporta trokšņu pārvaldībai Vācijā izmanto speciālus noteikumus⁴¹, tur noteiktas trokšņa emisiju vērtības ārpus ēkām pieļauj dzīvojamās apbūves teritorijā dienas laikā maksimāli 65 dB(A).

Savukārt anotācijā minētās Austrijas trases "Red Bull Ring" prasības trokšņu pārvaldībā nosaka Štīrijas provinces 2012.gada 3.jūlija likums, ar ko tiek regulēta pasākumu rīkošana Štīrijas federālajā zemē⁴². Šis normatīvais akts paredz augstākus pieļaujamus trokšņa robežlielumus līdz pat maksimālajam līmenim 115 dB(A)⁴³, kas ir identiski tiem, kas bija noteikti iepriekšējos Štīrijas 1969.gada noteikumos. Mototrase "Red Bull Ring" tika uzbūvēta 1969.gadā un atrodas lauku teritorijā. Veselības ministrija pauda uzskatu, ka šādas trases izvēle, lai salīdzinātu trokšņa lielumus apdzīvotās vietās, nav objektīva.

Veselības ministrija Noteikumu Nr. 539 izstrādes posmā vērsa arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk arī – VARAM) un Ministru kabineta uzmanību, ka nav pieņemamas Noteikumu Nr. 539 pamatojumā izmantotās trokšņu robežlielumu vērtības no Vācijas un Austrijas piemēriem bez Vācijas un Austrijas sporta trašu būvnormatīvos un citos normatīvos noteikto prasību analīzes attiecībā uz trašu darbību apdzīvotās vietās, kas šajās valstīs papildus ir jāpiemēro, lai pieļautu tik augstu trokšņa līmeni (80 dB(A)).

No Noteikumu Nr. 539 izstrādes procesa ir konstatējams, ka Veselības ministrijas argumenti vispār nav ņemti vērā (sk. pielikumu Nr.9).

Uz tiesībsarga jautājumu, vai tika analizētas Vācijas un Austrijas normatīvo aktu prasības par šādu trašu būvnoteikumos un citos drošības noteikumos noteikto par trokšņa aizsargbūvēm un citām drošības prasībām attiecībā uz trašu darbību apdzīvotā vietās, kas šajās valstīs jāpiemēro, lai pieļautu anotācijā minēto trokšņa līmeni, VARAM kā Noteikumu Nr.539 izstrādātāja pārbaudes lietas ietvaros ir norādījusi, ka iepriekš minēto valstu normatīvo aktu regulējuma pieeja tieši šādā aspektā netika analizēta (sk. pielikumu Nr. 8, 15). Atbildi uz šo jautājumu nav sniedzis arī Ministru kabinets, reaģējot uz tiesībsarga rekomendācijām, kā arī nav to analizējis Noteikumu Nr.539 pieņemšanas procesā (sk. pielikumu Nr. 2, 4, 9, 12, 15).

Uz tiesībsarga jautājumu, vai Noteikumu Nr. 539 projekta izstrādes procesā ir iegūta un analizēta informācija par to, vai šīs trases atrodas salīdzināmos apstākļos ar trasēm, attiecībā uz kurām ir piemērojami Noteikumu Nr. 539 noteikumi (vai tās atrodas pilsētas vai ciemata teritorijā u.tml.), VARAM kā Noteikumu Nr.539 izstrādātāja vispār nav sniegusi atbildi. Atbildi uz šo jautājumu nav sniedzis arī Ministru kabinets, reaģējot uz tiesībsarga rekomendācijām, kā arī nav to analizējis Noteikumu Nr.539 pieņemšanas procesā (sk. pielikumu Nr. 2, 4, 9, 12).

Līdz ar to secināms, ka attiecīgo informāciju Ministru kabinets vispār nav analizējis, kaut gan šādai analīzei konkrētā gadījumā ir būtiska nozīme, jo, kā vairākkārt ir atzinusi Satversmes tiesa, salīdzinošo tiesību analīzē vienmēr jāņem vērā valsts atšķirīgais tiesiskais, sociālais,

⁴⁰ Sk. Sechste Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Bundes-Immissionsschutzgesetz (Technische Anleitung zum Schutz gegen Lärm - TA Lärm), Vom 26. August 1998 (GMBI Nr. 26/1998 S. 503), 6.1.p., <http://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/481/dokumente/talaerm.pdf> (skatīts 29.03.2017.).

⁴¹ Sk. Achtzehnte Verordnung zur Durchführung des Bundes-Immissionsschutzgesetzes (Sportanlagenlärmschutzverordnung - 18. BImSchV), § 2, http://www.gesetze-im-internet.de/bimschv_18/ (skatīts 29.03.2017.).

⁴² Sk. Landesrecht konsolidiert Steiermark: Gesamte Rechtsvorschrift für Steiermärkisches Veranstaltungsgesetz 2012, Fassung vom 12.09.2016, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrStmk&Gesetzesnummer=20000296> (skatīts 29.03.2017.).

⁴³ Sk. turpat §16 (2)1.

politiskais, vēsturiskais un sistēmiskais konteksts⁴⁴. Pārbaudes lietas izskatīšanas gaitā gan Tiesībsarga birojs konstatēja, gan Latvijas Radio žurnālists, veicot izpēti, ir konstatējis, ka Vācijas un Austrijas trases no ģeogrāfiskā un sociālā viedokļa ir būtiski atšķirīgas no Latvijā esošajām trasēm. Proti, abas šīs trases atrodas reljefainā vidē, tās ir mežu ieskaudas, turklāt tur ikdienā nedzīvo cilvēki⁴⁵.

Ievērojot minēto, tiesībsargs uzskata, ka izmantotie Vācijas un Austrijas piemēri nav pilnīgi, vispusīgi un objektīvi pamatoti un nav sniegts saprātīgs skaidrojums, kā tie ir savietojami ar likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punkta noteikumiem un no Satversmes 111.un 115.panta izrietošo valsts pozitīvo pienākumu, kā arī ar līdzšinējo trokšņa regulējumu.

4. Tiesībsargs pārbaudes lietas ietvaros lūdza VARAM kā par Noteikumu Nr.539 izstrādi atbildīgajai iestādei sniegt informāciju par anotācijā norādīto plašo starptautisko organizāciju un citu Eiropas Savienības dalībvalstu motosporta bāzu pieredzes izvērtēšanu. VARAM norādīja, ka informācijas ieguvei un apkopošanai normatīvā akta izstrādes procesā nav noteiktu formālu procedūru. Līdz ar to vairumā gadījumu vides kvalitātes eksperts darba procesā veic informācijas ieguvei no pieejamiem saistītiem avotiem, bet no eksperta netiek prasīta formāla un tehniska šīs informācijas apkopošana. Eksperta secinājumi ir bijuši par pamatu apsvērumiem, kas iekļauti Noteikumu Nr.539 anotācijas 1.daļas 2.punktā attiecībā uz Eiropas trasēm izvēlētajiem trokšņa robežlielumiem (sk. pielikumu Nr. 8, 15).

VARAM nevarēja sniegt konkrētu informāciju par veikto starptautisko organizāciju un Eiropas Savienības dalībvalstu motosporta bāzu pieredzes izpēti. Kā piemērs, tiesībsargam tika nosūtīts Štīrijas provinces 2012. gada 3.jūlija likums, ar ko tiek regulēta pasākumu rīkošana Štīrijas federālajā zemē, kas pats par sevi neaplicina attiecīgas – plašas, izpētes veikšanu.

Tāpat arī Ministru kabinets, sniedzot atbildes par tiesībsarga rekomendācijām, ir tikai vispārīgi norādījis uz veiktajiem pētījumiem, atsaucoties uz Noteikumu Nr.539 anotāciju, taču nav sniedzis konkrētu un pārbaudāmu informāciju par veikto starptautisko organizāciju un Eiropas Savienības dalībvalstu motosporta bāzu pieredzes izpēti (sk. pielikumu Nr.2, 4).

Tā kā ne VARAM kā par Noteikumu Nr.539 izstrādi atbildīgā iestāde, ne Ministru kabinets nevarēja sniegt attiecīgo informāciju par veikto starptautisko organizāciju un Eiropas Savienības dalībvalstu motosporta bāzu pieredzes izpēti, nav gūstama pārlicība, vai Ministru kabinets vispār ir veicis plašu gan starptautisko organizāciju, gan arī citu Eiropas Savienības dalībvalstu motosporta bāzu pieredzes izpēti.

Nemot vērā minēto, tiesībsargs uzskata, ka Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta noteikumi nav izstrādāti un balstīti uz vispusīgi izvērtētu un skaidru pamatojumu iedzīvotāju (vienas no mērķgrupām) pamattiesību ierobežošanai.

5. Tiesībsarga pārbaudes lietā nav gūti pierādījumi, ka Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta izstrādē minētie izmantotie piemēri ir vērtēti pēc būtības no kaitīgo seku viedokļa, kas ir viens no būtiskākajiem apstākļiem šo normu pieņemšanā.

Lai arī Noteikumu Nr.539 izstrādes procesā tika pieaicinātas iestādes, kas ir atbildīgas par trokšņa kaitīgo iedarbību uz cilvēka veselību, tomēr tiesībsarga pārbaudes lietā tika konstatēts, ka šīs pieaicināšana ir bijusi formāla, jo Veselības ministrijas un Veselības inspekcijas ar pasaulē respektējamu un vispārpieņemtu praksi pamatotie iebildumi un priekšlikumi, kas būtībā bija vērsti uz likuma "Par piesārņojumu" 2.panta 7.punktā definētā mērķa sasniegšanu, piedāvājot patiesu kompromisa risinājumu, tika ignorēti.

Proti, Veselības ministrija, kritizējot Noteikumu Nr. 539 izstrādes un pieņemšanas procesu, tiesībsargam pārbaudes lietā ir norādījusi, ka par Noteikumu Nr. 539 regulējumu sanāksmes 2014. un 2015. gadā VARAM notika vairākkārtīgi, kur piedalījās arī Veselības ministrija. Taču Veselības ministrija nekad nav saskaņojusi Noteikumu Nr.16 grozījumu projekta

⁴⁴Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-01-01 24.1. punktu un 2009. gada 3. jūnija sprieduma lietā Nr. 2008-43-0106 10.6. punktu.

⁴⁵Sk. fotogrāfijas un attiecīgo secinājumu http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/ar-valdibas-gadibu-kandavas-kartodroma-var-gazet-skalak-un-bez-prettroksnu-sienas.a200599/?utm_source=facebook&utm_campaign=news&utm_medium=like_button (skatīts 29.03.2017.).

redakciju, kādu no VARAM saņēma 2015. gada 20. jūlijā (TA – 1780, projekts nosūtīts steidzamības kārtā). Projekta teksts pilnībā atšķīrās no tiem priekšlikumiem, ko Veselības inspekcija un Veselības ministrija 2014.gadā nosūtīja apstiprināšanai VARAM. Veselības ministrijas priekšlikumi, kopš to nosūtīšanas vairs netika apspriesti un turpmākajās darba grupas sanāksmēs (2015.gada martā, maijā, jūnijā), kas notika saistībā ar VARAM 2015.gada 14.aprīļa rīkojumu Nr.109 “Par darba grupas “Par trokšņa normatīvā regulējuma pilnveidošanu izveidošanai””, tika diskutēti par sabiedriskās kārtības trokšņa regulējuma pilnveidošanu, nevis par minētajiem priekšlikumiem trokšņu regulējumam. Veselības ministrija nav saņēmusi skaidrojumu no VARAM, kādēļ Veselības ministrijas 2015.gada 6.augusta iebildumi netika ņemti vērā (sk. pielikumu Nr.9). Arī Veselības inspekcijas iebildumi nav ņemti vērā (sk. pielikumu Nr.24). Šie iebildumi nav tikuši ņemti vērā arī vēlāk, izskatot Noteikumu Nr.539 projektu Ministru kabineta komitejā un Ministru kabinetā (sk. pielikumu Nr. 9, 12, 16⁴⁶).

Pārbaudes lietā iegūtais VARAM skaidrojums par šādu rīcību bija, ka ar Veselības ministrijas paustajiem iebildumiem jāreķinās turpmākā darbā pie trokšņu novērtēšanas un pārvaldības politikas veidošanas procesa (sk. pielikumu Nr.7), kas, tiesībsarga skatījumā, nepārprotami papildus apliecina Ministru kabineta nevēlēšanos Noteikumus Nr.539 pieņemt tā, lai tiktu ievērots likumdevēja deleģējums, proti, noteikt tādu trokšņa pārvaldības kārtību, kurā ir ievērota likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 7.punktā definētā mērķa sasniegšana, jo, kā jau tika minēts, vēlākā Noteikumu izstrādes stadijā veselības ministra iebildumi tika ignorēti.

Būtiski atzīmēt, ka iedzīvotāji (to pārstāvji) Noteikumu Nr.539 izstrādes procesā netika iesaistīti, kaut gan aktīvākie iedzīvotāju pārstāvji bija labi zināmi. Iepretim tam - uzņēmējiem un motosportistiem⁴⁷, šāda iespēja bija nodrošināta visā Noteikumu Nr.539 pieņemšanas procesā, līdz ar to Veselības ministrija un Veselības inspekcija bija iestādes, kas pēc būtības iestājās par iedzīvotāju interesēm, proti, lai tiktu vērtēta Noteikumu Nr.539 ietekme uz veselību.

6. Tas, ka Noteikumi Nr.539 būtībā nav pakārtoti iedzīvotāju interesēm un likuma mērķim, izriet arī no VARAM tiesībsargam sniegtās informācijas, ka Noteikumu Nr.539 izstrādē VARAM kā references dokumentus izmantoja Starptautiskās Motociklistu Federācijas tehniskos noteikumus⁴⁸ un Starptautiskās Automobiļu Federācijas tehniskos noteikumus par trokšņa robežlielumiem sacensībās izmantojamai automototehnikai⁴⁹ (sk. pielikumu Nr.7).

Noteikumu Nr.539 mērķa kontekstā (*noteikt tādu tiesisko regulējumu trokšņa jomā, kurš nav pretrunā ar starptautisko organizāciju prasībām, lai varētu nodrošināt starptautisko sacīkšu rīkošanu Latvijā*) šīs attiecīgi ir tās starptautiskās organizācijas, kuru prasībām bija paredzēts pielāgot tiesisko regulējumu. No Noteikumu Nr.539 izstrādes dokumentiem nav konstatējams, ka Noteikumi Nr.539 ir tikuši izstrādāti citu starptautisko organizāciju prasību nodrošināšanai, piemēram, PVO prasību nodrošināšanai.

7. Lai arī Noteikumu Nr.539 anotācijā vispārīgi tika formulēts, ka noteikumu mērķis ir veicināt starptautisko motosporta sacīkšu rīkošanu Latvijā, tomēr pārbaudes lietas ietvaros tika konstatēts, ka patiesais Noteikumu Nr.539 pieņemšanas mērķis ir bijis Kandavas kartodroma darbības atjaunošana, ņemot vērā, ka 2014. gadā tā darbība ir bijusi apturēta saistībā ar trokšņa normatīvu pārsniegumu un nespēju ierīkot prettrokšņa sienu, kā to paredz Noteikumu Nr.16 14.1.punkts (sk. pielikumu Nr.13). Šo faktu neslēpa veselības ministrs, aizstāvot Veselības ministrijas viedokli Ministru kabineta komitejas 2015.gada 14.septembra sēdē (sk. pielikumu Nr.9). Tāpat tas izriet no virknes citu Noteikumu Nr.539 izstrādes dokumentu un pieņemšanas procesa kopumā. Proti, tūlīt pēc Kandava kartodroma darbības apturēšanas 2014.gada 26.jūnijā

⁴⁶ Sk. Ministru kabineta 2015. gada 22. septembra sēdes protokolu, <http://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2015-09-22#18>

⁴⁷ Sk. Sk. Noteikumu Nr.539 anotācijas 1. sadaļas 4. punktu.

⁴⁸Road racing FIM superbike&supersport World Champions&FIM Superstock Cup regulations <http://www.motorsport-total.com/motorrad/superbike-reglement-2015.pdf> (skatīts 29.03.2017.).

⁴⁹Sporting regulations of the FIA World Rallycross championship [https://www.fia.com/sites/default/files/regulation/file/2014_World%20Rallycross%20Champs_WEB%20\(140701\)_updates.pdf](https://www.fia.com/sites/default/files/regulation/file/2014_World%20Rallycross%20Champs_WEB%20(140701)_updates.pdf) (skatīts 29.03.2017.).

un nespējas atjaunot tā darbību Noteikumos Nr.16 paredzētajā kārtībā (14.1.punkts), tika uzsāktas diskusijas par iespējamajām izmaiņām Noteikumos Nr.16. Šo faktu tiešā tekstā apliecina Noteikumu Nr.16 anotācija⁵⁰ un autosportistu publiskie uzsaukumi⁵¹ (sk. pielikumu Nr. 14). Lai arī diskusijas un darbs pie Noteikumu Nr.16 grozījumu izstrādes norisinājās gandrīz gadu, tomēr darba grupas darbs nav ticis protokolēts (sk. pielikumu Nr.8), kas liedz pilnīgi izsekot diskusiju un izstrādes procesa gaitai. 2015.gada 17.jūnijā Latvijas Autobiļu federācijas (pārstāvji piedalījās Noteikumu Nr.539 izstrādē) vēstulē Latvijas Nacionālajai sporta padomei norādīts uz nevēlamu precedentu – Kandavas kartodroma slēgšanu sakarā ar iedzīvotāju sūdzībām, un nepieciešamību steidzamības kārtā izskatīt Ministru kabinetā jautājumu par grozījumiem Noteikumos Nr.16 (sk. pielikumu Nr.10). Atbilstoši Latvijas Nacionālās sporta padomes 2015.gada 2.jūlija protokollēmumam Noteikumu Nr.539 projekts tiek virzīts kā Ministru kabineta lieta, t.i., paātrinātā kārtā, lai cita starpā varētu paspēt noorganizēt sacensības vēl 2015.gadā (sk. pielikumu Nr. 11, 22). Būtiski uzsvērt, ka diskusijas Latvijas Nacionālajā sporta padomes sēdē nenoritēja pēc būtības. Kā jau pieteikumā minēts, faktu, ka noteikumi ir tapuši tieši Kandavas kartodroma darbības atjaunošanai neslēpa veselības ministrs, aizstāvot Veselības ministrijas viedokli Ministru kabineta komitejas 2015.gada 14.septembra sēdē (sk. pielikumu Nr.9). Veselības ministra centieni pārliecināt Ministru kabinetu par noteikumu projekta prettiesiskumu nav sekmējušies arī Ministru kabineta 2015.gada 22.septembra sēdē (sk. pielikumu Nr.12, 16). Savukārt pēc Noteikumu Nr.539 pieņemšanas Kandavas kartodroma darbība tika atjaunota (sk. pielikumu Nr.23).

Bez minētajiem centieniem panākt tādu tiesisko regulējumu, kas būtu labvēlīgs Kandavas kartodroma darbībai, minētie apstākļi, tiesībsarga skatījumā, cita starpā nepārprotami liecina, ka Noteikumi Nr.539 netika pienācīgi izstrādāti, lai līdzsvarotu visu personu intereses, kas tiek skartas ar jauno tiesisko regulējumu.

8. Lai arī Noteikumiem Nr.539 izvirzītais mērķis, pats par sevi ir legitīms, tomēr process, kā tas ir panākts, nav bijis vērst uz pienācīgu iedzīvotāju pamattiesību apsvēršanu un sabalansēšanu. Konkrētajā gadījumā trokšņa robežlielumi un to piemērošanas noteikumi ir izvēlēti selektīvi un pat tendenciozi, jo no Noteikumu Nr.539 pamatojuma nav rodams saprātīgs skaidrojums, piemēram, kāpēc ir izmantots tieši Vācijas un Austrijas tiesiskais regulējums, bet nevis, piemēram, Dānijas (kuru it kā Noteikumu Nr.539 procesā VARAM ir pētījis (sk. pielikumu Nr.7)), kas paredz trokšņa robežlielumus, kas atbilst PVO vadlīnijām un no privātpersonu tiesību uz veselībai nekaitīgu vidi ievērošanas viedokļa ir daudz labvēlīgāks:

Dānijas mototrašu trokšņa robežlielumi⁵²

Treniņiem paredzēto dienu skaits	Dzīvojamā teritorija		Reti apdzīvota, atklāta teritorija	
	Diena	Vakars	Diena	Vakars
1	53 dB	48 dB	58 dB	53 dB
2	50 dB	45 dB	55 dB	50 dB
3	48 dB	43 dB	53 dB	48 dB
4	47 dB	42 dB	52 dB	47 dB
5	46 dB	41 dB	51 dB	46 dB
6	45 dB	40 dB	50 dB	45 dB

⁵⁰ Sk. Noteikumu Nr.539 anotācijas 1.nodaļas 4.punktu.

⁵¹ Sk. <http://www.go4speed.lv/lv/news/kartings/3581-autosportisti-aicina-amatpersonas-lemt-par-kandavas-kartinga-trases-nakotni/> (skatīts 04.04.2017.)

⁵² Sk. <http://eng.mst.dk/topics/noise/recommended-noise-limits/noise-zones/motorsport-track-noise-zone/> (skatīts 29.03.2017.); Šis ir Dānijas ieteicamais tiesiskais regulējums attiecībā uz mototrašu troksni, ko izmanto gan plānojot teritoriālo attīstību, gan izsniedzot trases darbības atļaujas. Diena ir no plkst. 9.00 līdz 18.00 darba dienās un no plkst. 9.00 – 14.00 sestdienās, vakars no plkst. 18.00 līdz 20.00 darba dienās, bet sestdienās – no plkst.14.00 līdz 18.00. Robežvērtības attiecas uz svērtā ekvivalenta līmenī -A, vienā stundu.

Tāpat nav rodams saprātīgs skaidrojums, kāpēc Ministru kabinets ir atkāpies no prakses trokšņa jomā vadīties no PVO vadlīnijām, ko Ministru kabinets konsekventi realizēja kopš 2004.gada, un kuru turklāt ir veiksmīgi pielāgojis Latvijas sociālajai, ekonomiskajai un tiesiskajai videi.

Ņemot vērā minēto, tiesībsargs uzskata, ka Ministru kabinets, pieņemot Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punktu un šī punkta "piezīmi", nav pienācīgi veicis pasākumus, lai nodrošinātu personas tiesību realizāciju, kas izriet no likuma "Par piesārņojumu" 2. pantā 7.punktā noteiktajiem mērķiem un attiecīgi arī no Satversmes 111.un 115.panta prasībām. Līdz ar to minētie apstākļi paši par sevi ir pietiekami, lai atzītu Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punktu un šī punkta "piezīmi" par neatbilstošām likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktam, 18.¹ panta trešajai daļai un Satversmes 111.un 115.pantam.

V. Apstākļi, kas nav noskaidroti, bet būtu noskaidrojami, paaugstinot mototrašu trokšņa robežlielumus un mainot to piemērošanas nosacījumus

1. Anotācijā pamatoti tiek norādīts, ka, lai korekti novērtētu motosporta radīto troksni, nepieciešams balstīties uz vides trokšņa robežlielumiem.

Minēto apstiprina arī Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūta eksperti (turpmāk arī - RSU eksperti), papildus norādot, ka, lai runātu par brīdi, kad vides troksnis ir jau nevēlams un kaitīgs, ir jāņem vērā vairāki faktori, no kā ir atkarīga trokšņa iedarbība uz cilvēka veselību un labklājību:

- trokšņa līmenis,
- frekvenču spektrs,
- laika raksturojums,
- avota specifiskums un
- cilvēka fizioloģiskās īpatnības un subjektīvās uztveres (sk. pielikumu Nr.5).

2. Lai noteiktu korektu trokšņa līmeni, ir nepieciešams apzināt, kāds pēc savas būtības ir mototrašu troksnis. Tas ir būtisks nosacījums, lai varētu apsvērt, kā attiecīgās tiesiskā regulējuma izmaiņas ir savietojamas ar likuma "Par piesārņojumu" 2. pantā 7.punkta noteikumiem.

Anotācijā, raksturojot mototrašu troksni, tiek atzīts, pirmkārt, ka mototrašu darbībai parasti ir raksturīgas ievērojamas trokšņa līmeņa svārstības gan dienas, gan visa gada griezumā. Otrkārt, anotācijā tiek atzīts, ka realitātē līdz 2015. gada 3. oktobrim Noteikumos Nr.16 noteiktie trokšņa robežlielumi ir ievērojami zemāki nekā to trokšņa ietekmes līmenis, kas parasti rodas lielākajā daļā motosporta norises vietās.

No minētā izriet, pirmkārt, ka Ministru kabinets nepārprotami ir atzinis, ka mototrašu troksnis pārsniedz līdz Noteikumu Nr.539 pieņemšanai pastāvošos trokšņa līmeņus. Otrkārt, Ministru kabinets nepārprotami ir atzinis, ka mototrašu troksnis ar noteiktām īpatnībām ir atšķirīgs no citiem vides trokšņiem.

Anotācijā nav raksturots, kāds pēc būtības ir mototrašu troksnis, un kāda ir tā iedarbība uz cilvēku, tik vien, ka ir norādīts, ka mototrašu darbības gadā parasti ir mazāks sacīkšu notikumu skaits ar lielu trokšņa ietekmi un lielāks skaits testa un treniņu dienu ar ievērojami zemāku trokšņa ietekmi.

Anotācijā norādītais, iespējams, ir uz vispārzināmo praksi balstīts pieņēmums, kas anotācijā nav pamatots ar reāliem datiem, bet šim apstāklim ir nozīme, runājot ar mototrašu trokšņa ietekmi uz cilvēku.

Tiesībsarga pārbaudes lietas ietvaros, Rīgas Stradiņa universitātes (turpmāk arī - RSU) eksperti, raksturojot mototrašu trokšņa iedarbību uz cilvēka veselību un labklājību un tā radītās sekas, vērsa uzmanību, ka zinātniskajā literatūrā mototrašu radītais troksnis netiek izcelts kā atsevišķs satiksmes trokšņa paveids⁵³. Tomēr mototrasēs esošā trokšņa daba atšķiras no

⁵³Tas tiek apstiprināts arī, piemēram, Health implication of road, railway and aircraft noise in the European Union, Provisional results based on the 2nd round of noise mapping, RIVM Report 2014-0130, National Institute for Public Health and

automašīnu vai vilcienu radītā trokšņa. Troksnis ir mainīgs - ilgstoša skaņa, kuras skaņas līmenis novērošanas periodā ievērojami izmainās, bet ne tādā veidā kā impulsīvai skaņai. Šis trokšņa līmeņa izmaiņas un noteiktas frekvences var radīt lielāku apgrūtinājumu sabiedrībai/iedzīvotājiem, nekā monotons autosatiksmes troksnis uz lielas kustības intensitātes ielām vai dzelzceļa radītais troksnis (sk. pielikumu Nr.5).

Vides trokšņa novērtēšanas standartā ir noteikts, ka trokšņa raksturotājs trokšņa robežvērtību noteikšanai ir vērtēšanas līmenis, kas nozīmē, ka, salīdzinot trokšņa mērījumus ar noteiktajām robežvērtībām, jāņem vērā ne tikai izmērītais lielums, bet arī vērtēšanas līmenis, kuram ir pieskaitīti/atņemti labojumi. Zinātniski pierādīts, ka dažāda veida transporta skaņas avotu radītie apgrūtinājumi savstarpēji atšķiras. Pie viena un tā paša ekvivalentā nepārtrauktā skaņas spiediena līmeņa (izmērītais lielums), lidmašīnu troksnis ir vairāk apgrūtināošs nekā auto satiksmes troksnis un dzelzceļa troksnis mazāk apgrūtināošs nekā autosatiksmes radītais troksnis. Tāpēc standartā ir atbilstoši noteikts, ka autotransporta troksnim labojumi nav jāveic, jo tas ir atskaites avots, bet labojumi ir veicami dzelzceļa radītajam troksnim (-3 dB līdz -6 dB) un lidmašīnu radītajam troksnim (+3 dB līdz +6 dB). Mototrašu radīto troksni varētu izdalīt, kā atšķirīgu un vairāk apgrūtināšu troksni (salīdzinot ar autosatiksmes troksni) un piemērot labojumus izmērītajiem lielumiem, bet attiecībā uz trokšņa avota veidu, standartā ir doti labojumi tikai trīs satiksmes veidiem: autosatiksmē, dzelzceļš un lidmašīnas, nav noteikti labojumi motociklu radītajam troksnim⁵⁴ (sk. pielikumu Nr.5).

No minētā izriet, ka mototrašu trokšņa (kā vairāk apgrūtināša trokšņa) robežvērtībām, realitātē veicot mērījumus, būtu veicami robežvērtību labojumi pēc analogijas kā lidmašīnu troksnim.

3. Nākamais, ko būtiski ir apzināt, - kādas kaitīgas sekas vides troksnis, t.sk. mototrašu troksnis, var izraisīt realitātē. Tas ir būtiski, lai izprastu arī juridiskā jēdziena "kaitīgās sekas" reālijas. Tādēļ ir noskaidrojams, kā izpaužas vides trokšņa iedarbība uz cilvēkiem realitātē.

Jānorāda - anotācijā šis jautājums nav minēts un tiesībsarga pārbaudes lietas ietvaros nav gūta pārliecība, ka šis apstāklis Noteikumu Nr.539 tapšanas procesā ir bijis izvērtēts.

Tiesībsarga pārbaudes lietas ietvaros RSU eksperti norādīja, ka vides troksnis, atšķirībā no darba vides trokšņa – kur trokšņa līmeņi ir augstāki, rada netiešos veselības traucējumus: komunikācijas un miega traucējumus, kognitīvo un emocionālo atbildi, apgrūtinājumu, autonomās nervu sistēmas un endokrīnās sistēmas traucējumus, asins spiediena un asins satura rādītāju izmaiņas, kas noved pie paaugstināta riska hipertonijai, aterosklerozei un išēmiskai sirds slimībai.

Galvenie netiešie veselības traucējumi⁵⁵, ko izraisa vides troksnis, ir:

- **Runas saprotamība** (runas saprotamību ietekmē sarunas skaļums, izruna, attālums, traucējošā trokšņa skaņas līmeņi, kā arī cilvēka dzirdes asums un uzmanības pakāpe);

the Environmen of Netherlands, 13 - 19 p., http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=rivmp:267864&type=org&disposition=inline&ns_nc=1 (skatīts 23.03.2017.). Tradicionāli pamatā tiek analizēts satiksmes troksnis, avio troksnis, dzelzceļa troksnis, industriālais troksnis. Izskaidrojums tam ir attiecīgo avotu daudzums un līdz ar to potenciālā ietekme uz lielāku cilvēku skaitu, salīdzinot ar citiem avotiem.

⁵⁴RSU eksperti šo apgalvojumu pamatā izmanto atsauces uz:

LVS ISO 1996-1:2004 "Akustika. Vides trokšņa raksturošana, mērīšana un novērtēšana. 1. daļa: Pamatlielumi un novērtēšanas procedūras -un LVS ISO 1996-2:2008 "Akustika. Vides trokšņa raksturošana, mērīšana un novērtēšana. 2. daļa: Vides trokšņa līmeņu noteikšana".

⁵⁵Detalizētāki trokšņa radītie veselības traucējumi (atkarībā no trokšņa līmeņa) ir izlasāmi Veselības inspekcijas mājas lapā, <http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/troksnis/pasaules-veselibas-organizacijas-vadlinijas-aizsardzibai-pret-vides-sadzives-troksni> (skatīts 29.03.2017.) un citos avotos: 1) EEA Technical report Nr. 11/2010 "Good practice guide on noise exposure and potential health effects", sk. <http://www.eea.europa.eu/publications/good-practice-guide-on-noise> (skatīts 29.03.2017.), 2) World Health Organization "Guidelines for community noise", sk. <http://www.who.int/docstore/peh/noise/guidelines2.html> (skatīts 29.03.2017.), 3) EEA Technical report Nr. 10/2014 "Noise in Europe 2014"; 4) EEZ Rīgas pašvaldības īstenotā projekta "Klimata ietekmes, pielāgošanos klimata pārmaiņām un pielāgošanās iespēju sociāli ekonomisko vērtību novērtējums daudzdzīvokļu kvartālos Rīgā un Latvijā" kopsavilkums; 5) RSU Sabiedrības veselības bakalaures A. Bukinas pētnieciskais darbs "Trokšņa līmeņa atšķirības dažādos Rīgas mikrorajonos un tā ietekme uz iedzīvotāju sirds un asinsvadu sistēmas veselības stāvokli".

- **Miega traucējumi** (grūtības iemigt, bieža pamošanās, miega fāzu izmaiņas, paaugstināts asinsspiediens, sirds ritma izmaiņas, elpošanas biežuma izmaiņas, ķermeņa kustību pieaugums, pazemināta miega subjektīvā kvalitāte);
- **Cilvēka funkcionālo sistēmu traucējumi** (hipertoniya, sirds išēmiskā slimība, endokrīnās sistēmas traucējumi);
- **Garīgā veselība** (var paātrināt un pastiprināt latentu garīgo slimību un neurožu attīstību);
- **Darbaspējas** (kaitīgi ietekmē izziņas uzdevumu veikšanu, palielina kļūdīšanās iespēju);
- **Sociālie un uzvedības efekti, traucējumi** (apgrūtinājums, jūtīguma palielināšanās un agresivitāte)⁵⁶.

RSU eksperti atzina, ka minētos veselības traucējumus var izraisīt arī mototrašu radītais troksnis, atkarībā no:

- tā līmeņa,
- ekspozīcijas laika un
- cilvēka individuālām īpatnībām.

Īpaši vērojama uzmanība vides trokšņa ietekmei uz bērniem. RSU eksperti ir norādījuši, ka bērniem, kuri ilgstoši uzturas trokšņainā vidē, ir paaugstināts simpātiskās nervu sistēmas tonuss, palielināti stresa hormonu līmeņi un paaugstināts asinsspiediens. Ilgstoši iedarbojoties troksnim agrā bērnībā, tiek traucēta lasīšanas apguve un samazinās motivācijas spējas. Par šiem traucējumiem ir maz informācijas un tādēļ nav noteiktas speciālas vadlīniju vērtības, bet šīs vērtības ir zemākas nekā caurmēra pieaugušo populācijai⁵⁷.

Trokšņa iedarbības mehānisms balstās uz to, ka:

- 1) sākotnēji cilvēks izjūt apgrūtinājumu un diskomfortu,
- 2) atkarībā no iedarbības intensitātes, ilguma un cilvēka uztveres troksnis kļūst par nespecifisko stresoru, kas rada riska faktorus veselībai un veselības traucējumus. Troksnis rada virkni tiešu (piem., arodvājdzirdība) un netiešu veselības traucējumu (sk. pielikumu Nr.5).

4. Pirms analizēt Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punktu, ir būtiski noskaidrot pasaules praksi par trokšņa līmeņiem (robežvērtībām) un to ietekmi uz cilvēka veselību, uz kuru cita starpā Noteikumu Nr.539 tapšanas procesā atsaucās Veselības ministrija un Veselības inspekcija.

Pasaulē autoritāte šajos jautājumos ir Pasaules Veselības organizācijai⁵⁸. Tā, apkopojot secinājumus no ilggadējiem pētījumiem, ir izdevusi Pasaules Veselības organizācijas vadlīnijas aizsardzībai pret vides (sadzīves) troksni.

Saskaņā ar PVO rekomendācijām, trokšņa vērtības, kurās nav rekomendēts pārsniegt, atšķiras atkarībā no vides un objektiem, uz ko troksnis iedarbojas⁵⁹.

⁵⁶ Tiesībsarga pārbaudes lietas ietvaros Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts, raksturojot galvenos netiešos veselības traucējumus, ko izraisa vides troksnis, atsaucās uz šādiem avotiem: Eglīte M. Darba medicīna – Rīga, Rīgas Stradiņa universitāte, 2012., WHO Guidelines for Community Noise, 1995, LVS ISO 1996-1:2004 “Akustika. Vides trokšņa raksturošana, mērīšana un novērtēšana. 1. daļa: Pamatlielumi un novērtēšanas procedūras, LVS ISO 1996-2:2008 “Akustika. Vides trokšņa raksturošana, mērīšana un novērtēšana. 2. daļa: Vides trokšņa līmeņu noteikšana”, EEA Technical report No 11/2010 “Good practice guide on noise exposure and potential health effects”.

⁵⁷RSU eksperti šo apgalvojumu pamatā izmanto atsauces uz:

WHO Guidelines for Community Noise, 1995 un

WHO Data and statistics: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/noise/data-and-statistics> (skatīts 29.03.2017.).

⁵⁸ Sk. arī 2016. gada tiesībsarga konferencē Dr.med. prof. I.Vanadzīņa komentāru, <https://www.youtube.com/watch?v=HOeKGiHOSic> (skatīt no 37:17 minūtes).

⁵⁹Tabulu sk. <http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veselibas/troksnis/pasaules-veselibas-organizācijas-vadlinijas-aizsardzībai-pret-vides-sadzives-troksni> (skatīts 29.03.2017.) un <http://www.who.int/docstore/peh/noise/Commnoise4.htm> (skatīts 29.03.2017.).

Trokšņa vērtības, kuras PVO nerekomendē pārsniegt

Specifiskā vide	Kritiskie veselības efekti	LA ekv (dB (A))	Laika bāze (st.)	LA max. (dB)
Ārējā dzīvojamā vide	Nopietni traucējumi dienas laikā un vakaros	55	16	-
		50	16	-
Dzīvokļa iekštelpas	Sarunu saprotamība & mēreni traucējumi dienā & vakaros	35	16	
	Miega traucējumi			
Guļamtelpas		30	8	45
Ārpus guļamtelpas	Miega traucējumi, pie vaļēja loga (ārtelpu vērtības)	45	8	60
Skolu un pirmsskolu telpas	Mācību vielas saprotamības un informācijas uztveres traucējumi	35	Mācību stundu laikā	-
Pirmsskolas iestāžu guļamtelpas	Miega traucējumi	30	Gulēšanas laikā	45
Skolas, sporta laukumi	Traucējumi (ārējie avoti)	55	Sporta spēļu laikā	-
Slimnīcas, palātas	Miega traucējumi, dienā un vakaros	30	16	-
	Miega traucējumi, naktī	30	8	40
Slimnīcas, veselības aprūpes telpas	Atpūtas un atveseļošanās traucējumi	#1		
Ražošanas, tirdzniecības un satiksmes zonas, ārējā vide un iekštelpās	Dzirdes traucējumi	70	24	110
Ceremonijas, festivāli, izklaides pasākumi	Dzirdes traucējumi (klienti: < 5 reizes/gadā)	100	4	110
Sabiedriskie pasākumi, ārējā vidē un iekštelpās	Dzirdes traucējumi	85	1	110
Mūzika un citas skaņas radio u.c. veida austiņās	Dzirdes traucējumi (brīva lauka vērtība)	85 #4	1	110
Impulsu skaņas no rotaļlietām, uguņošanas un ieročiem	Dzirdes traucējumi (pieaugušiem)	-	-	140 #2
	Dzirdes traucējumi (bērniem)	-	-	120 #2
Parki un rezervāti	Miera traucēšana	#3		

1: cik zemu vien iespējams;

2: skaņas spiediena pīķi (nevis LAF, max) mērīti 100 mm attālumā no auss;

3: esošās klušās ārējās vides zonas jāsargā no traucējošu skaņu ietekmes, un traucējošā trokšņa attiecībai pret dabīgā fona skaņu jābūt zema;

4: austiņās, adaptētas brīva lauka vērtībām.

Lai arī PVO neizvirza mototrašu troksni kā atsevišķu trokšņa objektu un vidi, tas nenozīmē, ka šāda trokšņa nav un ka uz to nav attiecināmi trokšņa kaitīguma robežlielumi. PVO vadlīniju noteikumi izmantojami pēc iespējas pielīdzinot PVO definēto specifisko vidi mototrašu videi, it īpaši ņemot vērā minēto mototrašu trokšņa specifiku no kaitīgo seku viedokļa.

Tā kā Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikumā 2.punkta kontekstā ir runa par dzīvojamo teritoriju, kurai līdzās atrodas mototrase un/vai satiksmes zonas, tad būtībā ir jārunā par dzīvojamo teritoriju īpatnēju papildu trokšņa avotu, kas īpaši vērtējams no cilvēka tiesībām uz labvēlīgu un veselībai nekaitīgu vidi.

Kā norāda Veselības ministrija, trokšņa robežlielumi, kas raksturo kaitīgu vidi un vides kvalitāti, atšķiras (sk. pielikumu Nr.6).

PVO vadlīnijas aizsardzībai pret vides troksni⁶⁰ nosaka, ka maksimāli pieļaujamais trokšņa līmenis, lai cilvēkiem nerastos dzirdes traucējumi, ir 70 dB(A).

Sirds un asinsvadu sistēmas slimību riska pieaugumu var novērot pēc ilgstošas gaisa un ceļa satiksmes trokšņa iedarbības ar 65-70 dB(A)⁶¹.

Savukārt, lai nodrošinātu dzīves vides kvalitāti, trokšņa lielumiem nevajadzētu pārsniegt 55 dB(A).

VI. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta robežlielumi neatbilst PVO standartiem

1. Vērtējot Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikumā 2.punkta noteikumus, par pamatu visupirms ir jāizmanto PVO vadlīnijas, tā kā PVO rekomendācijas izriet no Latvijas starptautiskajām saistībām.

Tiesībsargs uzskata, ka Latvijai kā PVO dalībvalstij⁶² ir pienākums respektēt un ievērot PVO rekomendācijas, kas balstītas uz zinātniski pamatotiem pētījumiem un vērstas, t. sk. uz Eiropas un Latvijas sabiedrības veselības veicināšanu un uzlabošanu, kam no Satversmes 111.un 115.panta viedokļa ir būtiska nozīme. Arī RSU eksperti pārbaudes lietas ietvaros atzina, ka, vērtējot vides troksni, t.sk. mototrašu troksni, ir jāņem vērā PVO vadlīnijas, Eiropas Vides aģentūras un citu autoritatīvu organizāciju izstrādātas atziņas, kas ir balstītas uz pētījumiem. To, ka PVO vadlīnijas ir respektējamas vērtējot vides troksni, pierāda atsevišķu Eiropas Savienības valstu ziņojumi Eiropas Komisijai, kas tiek balstīti uz PVO un Eiropas Savienības informācijas avotiem⁶³. Turklāt, kā jau tika norādīts, arī Latvijas valsts līdz šim attiecībā uz mototrasēm pilsētās un ciemos ir piemērojusi PVO vadlīniju noteikumus.

2. Analizējot Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikumā 2.punkta paredzētās robežvērtības, konstatējams⁶⁴:

1) Individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā, piemēram, Kandavas kartodromā⁶⁵, ja tiek rīkoti sporta treniņi (līdz pieciem treniņiem nedēļā) darbdienās no plkst. 9.00 līdz 20.00, bet sestdienās no plkst. 9.00 līdz 18.00 pieļaujamais trokšņa līmenis (robežvērtība) ir noteikts 65 dB⁶⁶. Savukārt iepriekš pieļaujamais trokšņa līmenis (robežvērtība) bija 55 dB dienā (laikā posmā no 7.00 līdz 19.00) un 50 dB vakarā (no plkst. 19.00 līdz 23.00)⁶⁷.

Tāpat attiecīgajā teritorijā, kas no likumdevēja puses ir atzīta kā saudzējošāka, klusāka tās apbūves īpatnību dēļ, trokšņa līmenis (robežvērtība) ir paaugstināts par 10 dB, bet vakarā no plkst. 19.00 līdz 20.00 līdz pat 15 dB.

⁶⁰Sk. Guidelines for Community Noise, <http://www.who.int/docstore/peh/noise/guidelines2.html> (skatīts 11.10.2016.).

⁶¹Sk. <http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/troksnis/pasaules-veselibas-organizacijas-vadlinijas-aizsardzibai-pret-vides-sadzives-troksni> 2.4.sadaļu, (skatīts 29.03.2017.).

⁶²Sk. <http://www.vi.gov.lv/lv/nozare/starptautiska-sadarbiba/latvija-pasaules-veselibas-organizacija/> (skatīts 29.03.2017.).

⁶³Sk. Health implication of road, railway and aircraft noise in the European Union, Provisional results based on the 2nd round of noise mapping, RIVM Report 2014-0130, National Institute for Public Health and the Environment of Netherlands, http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=rivmp:267864&type=org&disposition=inline&ns_nc=1 (skatīts 29.03.2017.). Environmental Noise: Valuing impacts on: sleep disturbance, annoyance, hypertension, productivity and quiet https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/380852/environmental-noise-valuing-impacts-PB14227.pdf (skatīts 29.03.2017.).

⁶⁴Sk. Noteikumu Nr.539 4.punktu (jeb Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punktu)

⁶⁵ Sk. Kandavas novada teritorijas plānojuma 2011.- 2023. gadam. Kandavas pilsētas teritorijas pašreizējā izmantošanas sadaļa http://www.metrum.lv/data/files/teritoriju_attistibas_planosana/Kandava/Apstiprinatais_planojums/Kandavas_pils_pasr_izm.pdf (skatīts 29.03.2017.).

⁶⁶Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.nodaļas 2.1.apakšpunktu.

⁶⁷Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 1.nodaļas 1.1.apakšpunktu.

Ilustrējot šo trokšņa līmeņa paaugstinājumu darbspēju zuduma kategorijās, pārbaudes lietas ietvaros, tika noskaidrots, ka katri nākamie 10 dB virs normas (kas saskaņā ar PVO vadlīnijām ir 55 dB) var pat vairākas reizes pazemināt darbības, it īpaši profesijās, kur ir nepieciešama koncentrēšanās⁶⁸. Tāpat ir jāpiebilst, ka no fizikas viedokļa katrs trokšņa paaugstinājums par 3 dB līdz 5 dB nozīmē iepriekšējā trokšņa palielināšanu divkārt⁶⁹.

2) Individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā, ja tiek rīkotas sacensības līdz 16 sacensību dienām gadā (no plkst. 8.00 līdz 20.00), tad pieļaujamais vides trokšņa robežlielums ir 75 dB⁷⁰. Savukārt iepriekš pieļaujamais trokšņa līmenis (robežvērtība) bija 55 dB(A) dienā (laikā posmā no 7.00 līdz 19.00) un 50 dB vakarā (no plkst. 19.00 līdz 23.00)⁷¹.

Tātad attiecīgajā teritorijā, kas no likumdevēja puses ir atzīta kā saudzējošāka, klusāka tās apbūves īpatnību dēļ, trokšņa līmenis (robežvērtība) ir paaugstināts par 20 dB, ja tiek rīkotas sacensības, bet vakarā no plkst. 19.00 līdz 20.00 līdz pat 25 dB.

Atkārtoti uzsverams, ka saskaņā ar PVO datiem Sirds un asinsvadu sistēmas slimību riska pieaugumu var novērot pēc ilgstošas gaisa un ceļa satiksmes trokšņa iedarbības ar 65-70 dB(A)⁷².

3) Individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā, ja tiek rīkotas sacensības virs 16 sacensību dienām gadā sestdienās un svētdienās (no plkst. 8.00 līdz 20.00), pieļaujamais vides robežlielums ir 70 dB⁷³. Savukārt iepriekš pieļaujamais vides trokšņa līmenis (robežvērtība) bija 55 dB dienā (laikā posmā no 7.00 līdz 19.00) un 50 dB vakarā (no plkst. 19.00 līdz 23.00)⁷⁴.

Tātad attiecīgajā teritorijā, kas no likumdevēja puses ir atzīta kā saudzējošāka, klusāka tās apbūves īpatnību dēļ, trokšņa līmenis (robežvērtība) ir paaugstināts par 15 dB, ja tiek rīkotas sacensības tikai sestdienās un svētdienās, bet vakarā no plkst. 19.00 līdz 20.00 līdz pat 20 dB.

Trokšņa robežlielums ir paaugstināts līdz līmenim, kas rada kaitīgas sekas.

4) Jauktas centra un publiskās apbūves teritorijā (ar dzīvojamo apbūvi), piemēram, Mežciemā, Rīgā, kur atrodas Biķernieku kompleksā sporta bāze (turpmāk arī - Biķernieku mototrase)⁷⁵, ja tiek rīkoti sporta treniņi (līdz pieciem treniņiem nedēļā) darbdienās no plkst. 9.00 līdz 20.00, bet sestdienās no plkst. 9.00 līdz 18.00 pieļaujamais trokšņa līmenis (robežvērtība) ir noteikts 70 dB⁷⁶. Savukārt iepriekš pieļaujamais vides trokšņa līmenis (robežvērtība) bija 60 dB dienā (laikā posmā no 7.00 līdz 19.00) un 55 dB vakarā (no plkst. 19.00 līdz 23.00)⁷⁷.

Tātad attiecīgajā teritorijā, kas no likumdevēja puses jau līdz Noteikumu Nr.539 pieņemšanai tika atzīta kā trokšņaināka (objektīvu apstākļu dēļ, piemēram, papildus pastāv

⁶⁸Pārbaudes lietas ietvaros notika konsultācijas ar SIA Estonian, Latvian & Lithuanian Environment trokšņa ekspertiem.

⁶⁹Konsultācijas ar RSU ekspertiem, kā arī sk. <http://r1.lsm.lv/lv/raksts/istenibas-izteiksme-15-minutes/nevis-uzcela-troksnu-sienu-bet-ar-valdibu-sarunaja-noteikumus.a73875/> (skatīts 29.03.2017.).

⁷⁰Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.nodaļas 2.2.apakšpunktu.

⁷¹Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 1.nodaļas 1.1.apakšpunktu.

⁷²Sk. <http://www.who.int/docstore/peh/noise/Comnoise3.htm> 3.4.sadaļu, (skatīts 29.03.2017.).

⁷³Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.nodaļas 2.3.apakšpunktu.

⁷⁴Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 1.nodaļas 1.1.apakšpunktu.

⁷⁵Sk. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam ar grozījumiem 18.08.2009. 4.1.apakšsadaļu, http://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2014/12/3.3.1_teritorijas_esosa_izmantosana.pdf (29.03.2017.).

⁷⁶Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.nodaļas 2.1.apakšpunktu.

⁷⁷Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 1.nodaļas 1.3.apakšpunktu.

satiksmes troksnis), trokšņa līmenis (robežvērtība) ir paaugstināts par 10 dB, bet vakarā no plkst. 19.00 līdz 20.00 līdz pat 15 dB.

Trokšņa robežlielums ir paaugstināts līdz līmenim, kas rada kaitīgas sekas.

5) Jauktas centra un publiskās apbūves teritorijā (ar dzīvojamo apbūvi), ja tiek rīkotas sacensības līdz 16 sacensību dienām gadā (no plkst. 8.00 līdz 20.00), pieļaujama vides trokšņa robežlielums ir 80 dB⁷⁸. Savukārt iepriekš pieļaujama trokšņa līmenis (robežvērtība) bija 60 dB dienā (laikā posmā no 7.00 līdz 19.00) un 55 dB vakarā (no plkst. 19.00 līdz 23.00)⁷⁹.

Tāpat attiecīgajā teritorijā, kas no likumdevēja puses jau līdz Noteikumu Nr.539 pieņemšanai tika atzīta kā trokšņaināka, trokšņa līmenis (robežvērtība) ir paaugstināts par 20 dB, bet vakarā no plkst. 19.00 līdz 20.00 līdz pat 25 dB.

Trokšņa robežlielums ir paaugstināts līdz līmenim, kas rada kaitīgas sekas.

6) Jauktas centra un publiskās apbūves teritorijā (ar dzīvojamo apbūvi), ja tiek rīkotas sacensības virs 16 sacensību dienām gadā sestdienās un svētdienās (no plkst. 8.00 līdz 20.00), pieļaujama vides trokšņa robežlielums ir 75 dB⁸⁰. Savukārt iepriekš pieļaujama trokšņa līmenis (robežvērtība) bija 60 dB dienā (laikā posmā no 7.00 līdz 19.00) un 55 dB vakarā (no plkst. 19.00 līdz 23.00)⁸¹.

Tāpat attiecīgajā teritorijā, kas no likumdevēja puses jau līdz Noteikumu Nr.539 pieņemšanai tika atzītajā kā trokšņaināka, trokšņa līmenis (robežvērtība) ir paaugstināts par 15 dB, ja tiek rīkotas sacensības tikai sestdienās un svētdienās, bet vakarā no plkst. 19.00 līdz 20.00 līdz pat 20 dB.

Trokšņa robežlielums ir paaugstināts līdz līmenim, kas rada kaitīgas sekas.

3. No minētā secināms - Noteikumu Nr.16 (konsolidētās versijas) 2.pielikuma 2.punktā noteiktie trokšņa līmeņi (robežvērtības) neatbilst PVO vadlīnijām un ir vērtējami kā kaitīgas sekas izraisoši.

Tā kā Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta noteikumi, kas paredz konkrētas skaitļos izteiktas robežvērtības, t.i., 2.1.apakšpunktā robežvērtības "65" un "70", 2.2.apakšpunktā robežvērtības "75" un "80", 2.3.apakšpunkta robežvērtības "70" un "75" neatbilst PVO vadlīnijām un rada kaitīgas sekas, nevis tās novērš un samazina, tad minētie noteikumi ir atzīstami par neatbilstošiem likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktā definētajam mērķim.

Tā kā Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta 2.1.apakšpunkta robežvērtības "65" un "70", 2.2.apakšpunktā robežvērtības "75" un "80" un 2.3.apakšpunkta robežvērtības "70" un "75" neatbilst likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktā nostiprinātajam mērķim, tad ir uzskatāms, ka Ministru kabinets:

- 1) ir pārkāpis personu Satversmes 111.un 115.pantā paredzētās tiesības, nenodrošinot valstij uzliktā pozitīvā pienākuma izpildi;
- 2) ir pārkāpis likuma "Par piesārņojumu" 18.¹ panta trešajā daļā doto deleģējumu, kas cita starpā uzliek pienākumu ievērot likuma "Par piesārņojumu" 2. pantā 7.punktā paredzēto mērķi.

⁷⁸Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.nodaļas 2.2.apakšpunktu.

⁷⁹Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 1.nodaļas 1.3.apakšpunktu.

⁸⁰Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.nodaļas 2.3.apakšpunktu.

⁸¹Sk. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 1.nodaļas 1.3.apakšpunktu.

VII. *Noteikumu Nr.16 2.pielikuma 2.punkta noteikumi par trokšņa ietekmi kompensējošiem līdzekļiem nenovērš trokšņa kaitīgās sekas*

1. Analizējot ar Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punktu noteikto trokšņa robežlielumu palielināšanas pamatojumu, konstatējams, ka Ministru kabinets uzskata, ka trokšņa robežlielumu palielināšana tiek kompensēta ar jaunu Noteikumos Nr.539 paredzēto noteikumu (nosacījumu) ieviešanu.

Tātad no Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta izriet, - ja iepriekš mototrasēm kā jebkuram citam vides trokšņa avotam vides trokšņa robežlielumi tika noteikti uz gadu, tad šobrīd tie ir attiecināti uz konkrēto trases darbības laiku (diennakts, nedēļas un gada griezumā) un uz noteiktu treniņu un sacensību skaitu⁸², kas, noteikumu izstrādātāju skatījumā, ir kompromisa risinājums, kas attiecīgi pilsētās un ciemos esošu mototrašu tuvumā dzīvojošiem iedzīvotājiem samazina trokšņa kaitīgo ietekmi laikā.

2. Kā jau tika norādīts šajā pieteikumā, Ministru kabinets likumā noteiktā deleģējuma ietvaros var grozīt iepriekšējo tiesisko regulējumu un noteikt to jaunu. Ievērojot Ministru kabineta kompetenci, šo kārtību nav pamata atzīt par antikonstitucionālu, kamēr vien tā nepamatoti neierobežo personas pamattiesības vai nav acīmredzami nesamērīga.

Var piekrist, ka ar Noteikumu Nr.16 (konsolidētās versijas) 2.pielikuma 2.punktu ieviesto kārtību objektīvāk var novērtēt patieso mototrašu trokšņa iedarbību uz cilvēkiem, proti, nav visa gada griezumā pēc dažu mērījumu iegūšanas tikai matemātiski jāizdala mototrasēs radītais troksnis. Tāpat var piekrist, ka ieviestā kārtība cilvēkiem ir labvēlīga tādā ziņā, ka tā neatļauj mototrašu, kas atrodas pilsētās vai ciemos, darbību noteiktās vakara stundās un brīvdienās arī noteiktās dienas stundās. Piemēram, Individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā sporta treniņus darba dienās nedrīkst rīkot pēc plkst. 20.00, bet brīvdienās pēc plkst. 18.00. Iepriekš to varēja darīt līdz plkst. 23.00⁸³. Individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā sacensības darba dienās un brīvdienās nedrīkst rīkot pēc plkst. 20.00. Iepriekš to varēja darīt līdz plkst. 23.00. Analogiska kārtība ir attiecināta uz jauktas centra un publiskās apbūves teritorijā (ar dzīvojamo apbūvi) esošajām mototrasēm.

Arī sacensību skaits ir limitēts brīvdienās un gada griezumā kopumā atkarībā no trokšņa līmeņa.

3. Tomēr nevar piekrist, ka ar Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punktu ieviestā kārtība pati par sevi mazina trokšņa kaitīgo ietekmi, jo trokšņa kaitīgumu un kaitīgo ietekmi uz cilvēkiem nosaka ne tikai laiks, kurā cilvēks atrodas attiecīgā trokšņa ietekmē, bet arī trokšņa līmenis un trokšņa specifika (sk. pielikuma Nr.5 2.lp.).

Kā jau tika konstatēts, Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punktā noteiktās trokšņa robežvērtības saskaņā ar PVO vadlīnijām ir vērtējamas kā kaitīgas sekas izraisošas. Tiesībsarga skatījumā, lai noskaidrotu, vai Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta noteikumi ir patiesi cilvēkam labvēlīgi, cita starpā būtiski ir raksturot šo noteikumu īstenošanu plašāk, lai izprastu attiecīgo trokšņa līmeņu ietekmi laikā.

Tātad individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā, piemēram, Kandavas kartodromā⁸⁴, ir pieļaujams rīkot sporta treniņus (līdz pieciem treniņiem nedēļā) darbdienās no plkst. 9.00 līdz 20.00, bet sestdienās no plkst. 9.00 līdz 18.00 ar trokšņa līmeni (robežvērtību) 65 dB. Uzsverams - tas nozīmē to, ka, kaut

⁸²Saskaņā ar Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 1.pielikuma 1.1. apakšpunktu un 2.pielikuma 2.punktu.

⁸³Sk. Noteikumu Nr.16 3.pielikuma 5.punktu, kas nosaka, ka novērtējot trokšņa rādītāju telpās, ņem vērā, ka dienas ilgums ir 12 stundas, vakara – četras stundas un nakts – astoņas stundas. Diena ir no plkst. 7.00 līdz 19.00, vakars – no plkst. 19.00 līdz 23.00, nakts – no plkst. 23.00 līdz 7.00.

⁸⁴Sk. Kandavas novada teritorijas plānojuma 2011.-2023.gadam. Kandavas pilsētas teritorijas pašreizējā izmantošanas sadaļa

http://www.metrum.lv/data/files/teritoriju_attistibas_planosana/Kandava/Apstiprinatais_planojums/Kandavas_pils_pasr_izm.pdf

arī tiek pieņemts, ka motosporta sezona ir no pavasara līdz rudenim⁸⁵, tomēr Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta izpratnē motosporta sezonai laika ietvara nav. Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkts pieļauj attiecīgo trokšņa līmeni visa gada garumā. Piemēram, mototrasi "333" darbojas visa gada garumā⁸⁶ (sk. pielikumu Nr.18). Arī Biķernieku trase strādā visa gada garumā, ņemot vērā šīs trases pakalpojumu daudzveidības aspektu, t.sk. organizējot treniņus un sacensības⁸⁷ (sk. pielikumu Nr.19). Treniņi mototrasēs, kas atrodas individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā, var norisināties piecas dienas nedēļā visu gadu (sk. pielikumu Nr.19).

Individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā ir pieļaujams rīkot sacensības līdz 16 sacensību dienām gadā (no plkst. 8.00 līdz 20.00) ar trokšņa robežlielumu 75 dB.

Ilustrējot šī noteikumu īstenošanu realitātē, jāņem vērā, ka, pat ja nosacīti pieņem, ka motosporta populārākā sezonas daļa sākas maijā un beidzas septembrī, tad ar 75 dB lielu troksni sacensības var rīkot katru nedēļu, t.sk. nedēļas nogalēs, sākot no maija vidus un beidzot septembra vidū. Turklāt, līdzās sacensībām visas nedēļas laikā, ir pieļaujami treniņi.

Individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā ir pieļaujams rīkot sacensības virs 16 sacensību dienām gadā (no plkst. 8.00 līdz 20.00) ar trokšņa robežlielumu 70 dB.

No šīs tiesību normas izriet, ka sacensību skaits ir neierobežots visa gada griezumā, ja vides trokšņa līmenis ir pazemināts par 5 dB no maksimālā (75 dB) pieļaujamā.

Analoģiski apsvērumi ir attiecināmi uz jauktas centra un publiskās apbūves teritoriju (ar dzīvojamo apbūvi), piemēram, uz Mežciemū, Rīgā, kur atrodas Biķernieku mototrasi⁸⁸.

Jānorāda, ka Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkts neaizliedz arī gada griezumā 16 sacensības rīkot ar pieļaujamo maksimālo robežvērtību 75 dB un ar 17. sacensību piemērot noteikto robežvērtību 70 dB. Turklāt Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkts neaizliedz paralēli treniņu un sacensību norisei, organizēt komercdarbību motosporta jomā, piemēram, kartingu nomu u.tml.⁸⁹ (sk. pielikumu Nr.20).

Būtiskākais, kas ir uzsverams - minētos robežlielumus ir pieļaujams piemērot ilgā laika periodā dienas un gada griezumā un ne tikai treniņu un sacensību nolūkā, kas no ietekmes uz personas labsajūtu un veselību viedokļa pats par sevi uzskatāms par nelabvēlīgu nosacījumu.

RSU eksperti tiesībsarga pārbaudes lietas ietvaros, atbildot uz tiesībsarga jautājumu, vai šādi nosacījumi bez papildus troksni izolējošajiem pasākumiem (troksni izolējoša siena, koku apstādījumi u.tml.) var tikt uzskatīti par tādiem apstākļiem, kas patiesi mazina trokšņa kaitīgo ietekmi, secināja - tas, ka Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkts paredz konkrētu mototrases darbības laiku un noteiktu skaitu pasākumu nedēļas un gada laikā, kas vērtējami, kā labvēlīgi nosacījumi iedzīvotājiem un samazina trokšņa radīto kaitīgo ietekmi laikā, salīdzinot ar situāciju, ja šīs robežvērtības būtu noteiktas bez darbības laika ierobežojuma, bez šaubām nemazina cilvēku apgrūtinājuma pakāpi treniņu/sacensību laikā (sk. pielikumu Nr.5).

Pie šādiem apstākļiem Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta noteikumi nav vērsti uz to, lai mazinātu trokšņa kaitīgās sekas, t.i., trokšņa ietekmes novēršanu uz cilvēka veselību, it īpaši ņemot vērā, piemēram, Kandavas kartodroma trases īpatnību - trase

⁸⁵Šo laika posmu var uzskatīt par izmantojamāko attiecīgajam sportam.

⁸⁶Sk. <http://www.333.lv/kontakti> (skatīts 03.04.2017.).

⁸⁷Sk. Biķernieku mototrases darbības grafiku 2016. gada septembris, oktobris, novembris, decembris, janvāris un februāris <http://www.bksb.lv/index.php/2014-01-03-13-49-44/month.calendar/2016/09/28/> (skatīts 03.04.2017.).

⁸⁸Sk. Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam ar grozījumiem 18.08.2009. 4.1.apakšsadaļu, http://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2014/12/3.3.1_teritorijas_esosa_izmantosana.pdf.

⁸⁹Sk. <http://kartodroms.lv/> (skatīts 03.04.2017.).

no dzīvojamajām mājām atrodas 13 soļu attālumā⁹⁰, par ko Noteikumu Nr.539 izstrādes procesā VARAM bija zināms. Līdzīgi Biķernieku mototrases tuvumā (apmērām 600 metru attālumā) atrodas liels daudzstāvu dzīvojamo māju masīvs un Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca - viena no lielākajām ārstniecības iestādēm valstī, ar vairāk kā 2000 gultas vietām⁹¹. Maz ticams, ka traucējošu trokšņu ietekme veicina iedzīvotāju veselības uzlabošanu un pacientu atveseļošanu.

VIII. Tiesiskais regulējums paredz iedzīvotāju un komersantu interešu līdzsvaru arī bez Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta noteikumiem

Tiesībsargs uzskata, ka tiesiskais regulējums, kas attiecībā uz pilsētu un ciemu mototrasēm bija spēkā līdz 2015. gada 3. oktobrim un kas šobrīd joprojām ir spēkā attiecībā uz citiem vides trokšņa avotiem, no valsts puses samērīgi sabalansē gan iedzīvotāju, kuri dzīvo autosporta un motosporta bāzu, kuras atrodas apdzīvotās vietās (pilsētas vai ciema), tuvumā, gan komersantu, kuriem pieder vai kuri pārvalda autosporta un motosporta bāzes intereses.

Kā jau tika minēts, tiesiskais regulējums, kas attiecībā uz pilsētu un ciemu mototrasēm bija spēkā līdz 2015. gada 3. oktobrim un kas šobrīd joprojām ir spēkā attiecībā uz citiem vides trokšņa avotiem, ir kompromiss starp objektīvo realitāti (t.i., starp paaugstināto vides troksni kā mūsdienīgas sabiedrības reāliju), un trokšņa robežvērtībām, kas ir noteiktas kā veselībai nekaitīga norma ārējā vidē, kur atrodas dzīvojamās mājas un satiksmes zona, t.sk. mototrases (kas neatrodas pilsētās un ciematos). Proti, Noteikumos Nr.16 (izņemot normas, kas tika noteiktas ar Noteikumiem Nr.539) Ministru kabinets ārējā vidē ir noteicis augstākas vides robežvērtības (PVO rekomendācijās kā ideālā ieteicamā robežvērtība 55 dB dienā un 50 dB vakarā), bet ar šīm paaugstinātām robežvērtībām nav pārkāpis robežu, kas rada kaitīgas sekas. Piemēram, saskaņā ar Noteikumu Nr.16 2.pielikuma 1.2.punktu - daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā ārējā vidē dienas laikā ir pieļaujami 60 (dB(A)), vakarā 55 (dB(A)) un naktī 50 (dB(A)). Savukārt jauktas apbūves teritorijā, tai skaitā tirdzniecības un pakalpojumu būvju teritorija (ar dzīvojamo apbūvi) ārējā vidē dienas laikā ir pieļaujami 65 (dB(A)) (maksimālais robežlielums), vakarā 60 (dB(A)) un naktī 55 (dB(A)) (Noteikumu Nr.16 2.pielikuma 1.4.punkts). Vienlaikus Noteikumos Nr.16 (izņemot normas, kas tika noteiktas ar Noteikumiem Nr.539) Ministru kabinets ir vadījies pēc PVO vadlīnijām⁹² un respektējis PVO noteiktās robežvērtības dzīvojamā telpā un nepieciešamību tās mērīt kā būtisku kaitējuma novērtēšanas līdzekli (sk. Noteikumu Nr.16 4.pielikumu).

Šis tiesiskais regulējums garantē personai (iedzīvotājam), ka ārpus mototrases teritorijas tiek ievēroti veselībai nekaitīgi apstākļi atbilstoši PVO vadlīnijām, vienlaikus tas neaizliedz mototrases teritorijā paaugstinātu trokšņa līmeni. Proti, Noteikumu Nr.16 14.1.punkts nosaka, ka teritorijā, kurā veic vai plāno veikt komercdarbību, izmantojot iekārtas vai izpildot darbības, kas var radīt trokšņa robežlielumu pārsniegumus ārpus teritorijas, un kura robežojas ar šo noteikumu 2. pielikumā minētajām teritorijām vai šo noteikumu 4. pielikumā minētajām telpām, trokšņa avotus aprīko ar skaņas ierobežotājiem vai teritoriju norobežo ar troksni slāpējošiem objektiem, ja citādi nav iespējams nodrošināt trokšņa robežlielumu ievērošanu.

Tātad, piemēram, izbūvējot mototrasei prettrokšņa sienu, Noteikumu Nr.16 mototrašu troksnis ir pieļaujams lielāks.

Veselības ministrija Noteikumu Nr. 539 izstrādes procesā savā atzinumā norādīja, ka Noteikumu Nr.16 14.punkts nav zaudējis spēku ar Noteikumu Nr.539 stāšanos spēkā. Bet, tā kā

⁹⁰ Ilustrācijai sk. <http://www.lsm.lv/lv/raksts/vide-un-zinatne/dzive/klusuma-pauze-kandavas-atjaunotaja-kartodroma-varetu-iejgt.a105022/> (skatīt no 01:44 min).

⁹¹ Sk. <https://www.aslimnica.lv/lv/content/par-slimnicu>

⁹² Noteikumu Nr.16 izstrādē tika izmantotas Pasaules Veselības organizācijas vadlīnijas „Nakts trokšņa vadlīnijas Eiropai”, sk. Noteikumu Nr.16 sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācija) 13.lp., <http://likumi.lv/doc.php?id=263882> (skatīts 11.10.2016.), gan Pasaules Veselības organizācijas vadlīnijas aizsardzībai pret vides (sadzīves) troksni, sk. <http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/troksnis/pasaules-veselibas-organizācijas-vadlinijas-aizsardzībai-pret-vides-sadzīves-troksni?print=1> (skatīts 11.10.2016.), <http://www.who.int/docstore/peh/noise/Commnoise4.htm> (skatīts 11.10.2016.).

ar Noteikumiem Nr.539 ir paaugstināti trokšņa robežlielumi mototrašu darbībai apdzīvotās vietās, tad trokšņa slāpēšanas sienas izbūves nosacījuma iestāšanās iespējas ir samazinātas. Kā arī tām mototrasēm, kam līdz šim bija pārkāpumi vides trokšņa jomā apdzīvotās vietās (jau pieminētā Kandavas kartinga trase) un uz kurām jau attiecās trokšņa aizsargsienu izbūves prasības, atbildība un prasības tikušas samazinātas bez iepriekš esošo normu ievērošanas (sk. pielikumu Nr.6).

Minētajiem Veselības ministrijas apsvērumiem tiesībsargs piekrīt, uzsverot, ka būtībā tādējādi ar Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta robežlielumu prasībām tiesiskie līdzekļi, ar kuriem persona var panākt trokšņa kaitīgo seku samazināšanu vai novēršanu, tiek būtiski ierobežoti, kas attiecīgi vērtējams kā likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktā definētā mērķa pārkāpums.

IX. Mototrašu trokšņa nemērīšana iekštelpās - personas pamattiesības aizskarošs noteikums

Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta "piezīme" nosaka: *"Apdzīvotā vietā (pilsētā vai ciemā) izvietotās atklātās autosporta un motosporta bāzes radīto troksni novērtē, izmantojot tikai vides trokšņa robežlielumus, neveicot trokšņa rādītāju novērtēšanu telpās."*

Tiesībsargs vērš uzmanību, ka anotācijā vispār nav norādīta motivācija šādai atkāpei, līdz ar to Ministru kabinets nav izpildījis vienu no normatīvā akta tiesiskuma kritērijiem – tiesību normas mērķa un nepieciešamības pamatojums. Šim pamatojumam tiesībsarga skatījumā, it īpaši šajā gadījumā, bija jābūt obligāti, ņemot vērā, ka prasība veikt mērījumus iekštelpās ir vērsta uz cilvēka tiesību un tiesisko interešu aizsardzību. Šāda prasība ir norādīta PVO vadlīnijās⁹³, un apsvērumi pēc šādas prasībai izriet no vispārzināmas patiesības, ka cilvēki dzīvo dzīvoklī, mājā u.tml., nevis ārtelpā, un tieši šajā vidē ir jāvērtē trokšņa ietekmes kaitīgās sekas.

Veselības ministrija tiesībsargam ir norādījusi, ka minētā "piezīme" turpmāk izslēdz iespēju iedzīvotājiem sūdzēties par mototrases izraisītu paaugstinātu trokšņa līmeni telpās. Tā kā Noteikumu Nr.16 4.pielikuma trokšņa vērtības, kas piemērojamas telpās, netika paaugstinātas, bet pieļaujamais vides troksnis ārpus telpām tika paaugstinās maksimāli par 20 dB(A) (individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorija) un maksimāli par 15 dB(A) (jauktas centra un publiskās apbūves teritorija (ar dzīvojamo apbūvi)), tad ir acīmredzams fakts, ka vides troksnis telpās tiks pārsniegts, negatīvi ietekmējot cilvēku veselību. Papildus tam šī atruna paredz to, ka gadījumos, kad mototrašu radītais troksnis pārsniegs arī mototrasēm noteiktos trokšņa robežlielumus, mototrašu radītā trokšņa novērtēšana telpās no tiesiski formālā viedokļa nav jāveic (sk. pielikumu Nr.6).

RSU eksperti, sniedzot vērtējumu par Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta "piezīmi" norādīja, ka šāds noteikums nav pamatots un neļauj novērtēt mototrašu radīto trokšņa līmeni iekštelpās. Trokšņa līmeni iekštelpās var rēķināt attiecīgi mājas trokšņa izolācijai (ārvidē izmērītajam troksnim atņemot ēkas trokšņa izolācijas rādītājus), vai izmērīt reālo trokšņa līmeni, bet, ja nav telpās noteiktu robežvērtību attiecībā uz mototrašu radīto troksni, šie rādītāji būs tikai informatīvi (sk. pielikumu Nr.5).

Minētajiem Veselības ministrijas un RSU ekspertu argumentiem piekrīt arī tiesībsargs, papildus norādot, ka būtībā Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta robežlielumu ietekmes novērtēšanas tiesiskās iespējas iekštelpās tiek liegtas, līdz ar to persona nevar efektīvi panākt kaitīga trokšņa samazināšanu vai novēršanu, kas attiecīgi vērtējams kā likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktā definētā mērķa pārkāpums. Un otrādi – ar šādu normu valsts nav nodrošinājusi tādu nosacījumu pastāvēšanu, kas cilvēkiem saprātīgi nodrošinātu likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktā definētā mērķa ievērošanu.

⁹³Sk. <http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/troksnis/pasaules-veselibas-organizacijas-vadlinijas-aizsardzibai-pret-vides-sadzives-troksni> (skatīts 11.10.2016.) un <http://www.who.int/docstore/peh/noise/Commnoise4.htm> (skatīts 11.10.2016.).

Balstoties uz šiem secinājumiem, tiesībsargs uzskata, ka Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta "piezīme" neatbilst likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktā definētajam mērķim, līdz ar to ir pamats atzīt, ka Ministru kabinets, neievērojot attiecīgo mērķi definējošo tiesību normu, ir pārkāpis Satversmes 111.un 115.pantā paredzētās personas pamattiesības, kā arī likuma "Par piesārņojumu" 18¹. panta trešajā daļā paredzēto deleģējuma robežu.

X. Secinājumi par Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta noteiktajiem robežlielumiem un šī punkta "piezīmi"

Apkopojot minēto secināms - Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punktā (Noteikumu Nr.539 4.punktā) paredzētās normas par vides trokšņa robežlielumiem mototrasēm, kas atrodas pilsētās un ciemos, kā arī nosacījumi par šī trokšņa nemērīšanu iekštelpās ("piezīme"), nav vērsti uz cilvēka no Satversmes 111.un 115.panta izrietošo pamattiesību ievērošanu.

Pirmkārt, noteiktie robežlielumi ir kaitīgas sekas izraisīši, proti, tie pārsniedz PVO un pētījumos norādītos vides trokšņa līmeņus, kas nav uzskatāmi par kaitīgiem.

Otrkārt, lai arī Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punktā paredzētie trokšņa ietekmi kompensējošie līdzekļi paši par sevi vērtējami labvēlīgi cilvēkiem, tomēr tie nenovērš šajā normā paredzēto specifisko mototrašu trokšņa līmeņa kaitīgo ietekmi.

Treškārt, tiesiskais regulējums, kas attiecībā uz pilsētu un ciemu mototrasēm bija spēkā līdz 2015. gada 3.oktobrim, un kas šobrīd joprojām ir spēkā attiecībā uz citiem vides trokšņa avotiem, samērīgi sabalansē gan iedzīvotāju, kuri dzīvo autosporta un motosporta bāzu, kuras atrodas apdzīvotās vietās (pilsētas vai ciema), tuvumā, gan komersantu, kuriem pieder vai kuri pārvalda autosporta un motosporta bāzes intereses. Taču Ministru kabinets, atkāpjoties no šī tiesiskā regulējuma un ieviešot augstākus trokšņa robežlielumus, nav pietiekami pamatojis un izvērtējis iedzīvotāju pamattiesību ierobežojumus.

Balstoties uz šīm secinājumiem un pieteikumā paustajiem apsvērumiem, ir pamats atzīt sekojošo.

Tā kā Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta noteikumi, kas paredz konkrētas skaitļos izteiktas robežvērtības, t.i., 2.1.apakšpunktā robežvērtības „65” un „70”, 2.2.apakšpunktā robežvērtības „75” un „80”, 2.3.apakšpunktā robežvērtības „70” un „75”, kā arī Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta "piezīme" rada kaitīgās sekas, nevis tās novērš un samazina, tad minētie noteikumi ir atzīstami par neatbilstošiem likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktā definētajam mērķim.

Tā kā Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta 2.1.apakšpunkta robežvērtības „65” un „70”, 2.2.apakšpunkta robežvērtības „75” un „80” un 2.3.apakšpunkta robežvērtības „70” un „75”, kā arī Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta "piezīme" neatbilst likuma "Par piesārņojumu" 2. panta 7.punktā nostiprinātajam mērķim, - Ministru kabinets:

- ir pārkāpis personu Satversmes 111.un 115.pantā paredzētās tiesības, nenodrošinot valstij uzliktā pozitīvā pienākuma izpildi;
- ir pārkāpis likuma "Par piesārņojumu" 18.¹ panta trešajā daļā doto deleģējumu, kas cita starpā uzliek pienākumu ievērot likuma "Par piesārņojumu" 2. pantā 7.punktā paredzēto mērķi.

XI. Noteikumu Nr.16 2.4.punkts pārkāpj pilsētu vai ciemu mototrašu tuvumā dzīvojošo iedzīvotāju Satversmes 111.un 115.pantā nostiprinātās pamattiesības

Noteikumu Nr.16 2.4.punkts paredz: “*Noteikumi (t.i., Noteikumi Nr.16) neattiecas uz publiskiem pasākumiem, kuri ir saskaņoti ar vietējo pašvaldību atbilstoši Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumam (saņemta atļauja)*”.

1. Minētā tiesību norma līdz 2016. gada 12. maijam neattiecās uz publisku sporta pasākumu rīkošanu autosportā. Proti, līdz 2016. gada 12. maijam Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 5. panta otrā daļa paredzēja: “*Atļauja publisku pasākumu rīkošanai nav nepieciešama, ja tos rīko valsts vai pašvaldības iestāde, kā arī publisku pasākumu rīkošanai telpās un publisku sporta pasākumu rīkošanai sporta bāzēs*”.

2016. gada 12. maijā stājās spēkā 2016.gada 14.aprīļa likums “Grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā”⁹⁴, ar kuru Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 5. panta otrās daļa tika papildināta ar otro teikumu, kas noteic: “*Publisku sporta pasākumu rīkošanai autosportā, motosportā un ūdens motosportā neatkarīgi no to norises vietas ir nepieciešama atļauja publisku pasākumu rīkošanai, izņemot gadījumu, kad publisku sporta pasākumu rīko valsts vai pašvaldības iestāde.*”

No Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 5. panta otrās daļa otrā teikuma izriet, ka jebkuram publiska autosporta vai motosporta pasākumiem ir nepieciešama publiska pasākuma rīkošanas atļauja atšķirībā no citiem publiskiem sporta pasākumiem⁹⁵.

2. Līdz ar Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 5. panta otrās daļas otrā teikuma spēkā stāšanos, Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta prasības attiecībā uz pieļaujamā trokšņa līmeņa kontroli motosporta sacensību laikā⁹⁶ būtībā ir zaudējušas savu jēgu, jo uz šiem pasākumiem ir attiecināmas Noteikumu Nr.16 2.4.punkta prasības. Tas nozīmē, ka ar Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punktu noteiktie trokšņa robežlielumi, autotrašu un mototrašu darbības laiks un citi nosacījumi attiecībā uz publiskiem sporta pasākumiem (sporta sacensības, paraugdemonstrējumi vai jebkurš cits pasākums sporta jomā, izņemot treniņus⁹⁷) autosportā un motosportā nav attiecināmi. Citiem vārdiem sakot, ja tiek rīkotas autosporta un motosporta sacensības ciemos vai pilsētās esošās autosporta un motosporta bāzēs, tad Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.2. un 2.3.apakšpunktos noteiktais trokšņa līmenis organizētājam nav saistošs. Pašvaldībām, izsniedzot atļauju, pamatojoties uz Noteikumu Nr.16 2.4.punktu nav jālemj par nepieciešamību ievērot noteiktus trokšņa robežlielumus. To apliecina Rīgas dome, kas regulāri izsniedz atļaujas motosporta sacensību rīkošanai Biķernieku mototrasē, norādot, ka tā atļaujās nenosaka pieļaujamos trokšņa robežlielumus, jo trokšņa novērtēšanas un pārvaldīšanas tiesiskais regulējums, kā to paredz Noteikumu Nr.16 2.4.punkts, uz šādiem gadījumiem neattiecas (sk. pielikumu Nr.17). Savukārt Veselības inspekcijai atbilstoši Noteikumu Nr.16 12. punktam nav tiesiska pamata veikt mērījumus un kontrolēt trokšņa robežlielumu pārsniegumu (sk. pielikumu Nr.21).

3. 2016. gada 14.aprīļa likuma “Grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā” mērķis nebija noregulēt trokšņa pārvaldības jautājumus autosporta un motosporta bāzēm, bet gan - sabiedrības un personu drošības nodrošināšana autosporta un motosporta sacensību laikā⁹⁸. Taču 2016. gada 14.aprīļa likums “Grozījumi Publisku izklaides

⁹⁴ Sk. <https://likumi.lv/ta/id/281838-grozijumi-publisku-izklaides-un-svetku-pasakumu-drosibas-likuma>

⁹⁵ Sk. arī Sporta likuma 15.panta ceturto daļu, kas izteikta jaunā redakcijā ar 2016.gada 14.aprīļa likumu “Grozījumi Sporta likumā”, paredzot, ka *Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā noteiktajos gadījumos un noteiktajā kārtībā publiska sporta pasākuma organizators pasākuma rīkošanai saņem tās pašvaldības atļauju, kuras administratīvajā teritorijā paredzēta pasākuma norise, vai informē šo pašvaldību par pasākuma norises laiku un vietu.*

⁹⁶ Runa ir tikai par sacensībām, jo saskaņā ar Sporta likuma 1.panta 5¹.punktu **sporta pasākums** ir sporta sacensības, paraugdemonstrējumi vai jebkurš cits pasākums sporta jomā. Par sporta pasākumu nav uzskatāms sporta treniņš (nodarbība).

⁹⁷ Sk. Sporta likuma 1.panta 5¹.punktu.

⁹⁸ Sk. 2016.gada 14.aprīļa likuma “Grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā” anotāciju, <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/38A1DA88A098A485C2257E6000364FFB?OpenDocument>

un svētku pasākumu drošības likumā” tiešā veidā ir ietekmējis Ministru kabineta noteikto kārtību attiecībā uz trokšņa pārvaldību motosporta trasēs. Citiem vārdiem sakot, Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma grozījumi ir ietekmējuši pavisam citu tiesisko attiecību loku, kura regulējumu likumdevējs viennozīmīgi ir deleģējis noteikt Ministru kabinetam saskaņā ar likuma “Par piesārņojumu” 18.¹ panta trešo daļu.

4. Tiesībsargs uzskata, ka uz trokšņa ierobežošanas tiesisko regulējumu ciemu un pilsētu mototrasēs ir jāraugās kā uz vienotu tiesisko regulējumu un tā ieviešanas mērķi. Nav šaubu, ka Ministru kabineta rīcības mērķis, noregulējot mototrašu trokšņa robežlielumus (ciemos un pilsētās) un to piemērošanas un novērtēšanas kārtību, no vispārējās tiesiskās kārtības viedokļa cita starpā bija panākt, lai mototrašu troksnis no valsts puses tiek kontrolēts, ņemot vērā, ka šajās teritorijās ilgstoši uzturas iedzīvotāji. To apliecina pats Noteikumu Nr.539 pieņemšanas fakts un daļēji šo noteikumu būtība.

Proti, kā jau šajā pieteikumā ir norādīts, ar Noteikumu Nr.16 (konsolidētās versijas) 2.pielikuma 2.punktu ieviestā kārtība, ciktāl tā vispār paredz konkrētus trokšņa robežlielumus un “piezīmes” noteikumu, pati par sevi ir personu interesēs. *Pirmkārt*, tā neatļauj mototrašu, kas atrodas pilsētās vai ciemos, darbību noteiktās vakara stundās un brīvdienās arī noteiktās dienas stundās. Piemēram, individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā sporta treniņus darba dienās nedrīkst rīkot pēc plkst. 20.00, bet brīvdienās pēc plkst. 18.00. Iepriekš to varēja darīt līdz plkst. 23.00⁹⁹. Individuālo dzīvojamo māju (savrupmāju, mazstāvu vai viensētu) un daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijā sacensības darba dienās un brīvdienās nedrīkst rīkot pēc plkst. 20.00. Iepriekš to varēja darīt līdz plkst. 23.00. Analoģiska kārtība ir attiecināma uz jauktas centra un publiskās apbūves teritorijā (ar dzīvojamo apbūvi) esošajām mototrasēm. *Otrkārt*, sacensību skaits ir limitēts brīvdienās un gadā griezumā kopumā atkarībā no trokšņa līmeņa. *Treškārt*, ar šo kārtību objektīvāk var novērtēt patieso mototrašu trokšņa iedarbību uz cilvēkiem, proti, nav visa gada griezumā pēc dažu mērījumu iegūšanas tikai matemātiski jāizdala mototrases radītais troksnis.

Tāpat Noteikumu Nr.539 pieņemšanas process, kā arī Ministru kabineta sniegtās atbildes tiesībsargam, nepārprotami liecina, ka Ministru kabinetam nav bijis nodoma mototrašu trokšņa kontroli atcelt ar Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma starpniecību (sk. pielikumu Nr.2, 4).

5. Tiesībsargs uzskata, ka konkrētajā tiesiskajā situācijā ar Noteikumu Nr.16 2.4.punktu personu, kuras dzīvo pilsētu vai ciemu mototrašu tuvumā no Satversmes 111.un 115.panta izrietošās pamattiesības ir ierobežotas vēl vairāk, nekā pat piemērojot Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.2. un 2.3.apakšpunkta tiesisko regulējumu līdz 2016. gada 12.maijam (2016. gada 14.aprīļa likuma “Grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā” spēkā stāšanās datums), un Ministru kabinets nav veicis adekvātus pasākumus, lai šo situāciju mainītu.

5.1. Pirmkārt, ja līdz 2016. gada 12. maijam mototrašu īpašniekam vai valdītājam sacensībās bija pienākums ievērot kaut arī kaitīgas sekas izraisošus, tomēr no valsts puses nepārprotami noteiktus robežlielumus (Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.2. un 2.3.apakšpunkts), tad šobrīd šāds pienākums ir zudis.

Otrkārt, ja līdz 2016. gada 12. maijam mototrašu īpašniekam vai valdītājam sacensībās bija pienākums ievērot Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.2. un 2.3.apakšpunktā sacensību rīkošanu noteiktās laika robežās, tad šobrīd šāda pienākuma nav. Tas ir padarīts atkarīgs no pašvaldības izvēles, kura nav ierobežota no valsts puses ar normatīvajos aktos noteiktiem striktākiem laika rāmjiem.

Treškārt, līdz ar 2016. gada 12. maiju motosporta sacensību skaits nav limitēts un tas ir padarīts atkarīgs no pašvaldības izvēles, kuras rīcība nav ierobežota ar normatīvo aktu.

⁹⁹Sk. Noteikumu Nr.16 3.pielikuma 5.punktu, kas nosaka, ka novērtējot trokšņa rādītāju telpās, ņem vērā, ka dienas ilgums ir 12 stundas, vakara – četras stundas un nakts – astoņas stundas. Diena ir no plkst. 7.00 līdz 19.00, vakars – no plkst. 19.00 līdz 23.00, nakts – no plkst. 23.00 līdz 7.00.

Ceturkārt, - pats galvenais – ir atcelta mototrašu trokšņa kontrole no valsts puses - Veselības inspekcijai nav tiesiska pamata veikt mērījumus un kontrolēt trokšņa robežlielumu pārsniegumu, kā to bija iecerējis Ministru kabinets, pieņemot Noteikumus Nr.539¹⁰⁰. Pat ja sacensību mototrases īpašnieks vai valdītājs nodrošina trokšņa nepārtrauktus mērījumus mototrases darbības laikā, kā to paredz Noteikumu Nr.16 15.³punkts, tad tas no juridiskā viedokļa nesaista mototrases īpašnieku vai valdītāju ievērot jelkādas trokšņa robežlielumus un neuzliek pienākumu pakļauties Veselības inspekcijas kontrolei. Tas savukārt iedzīvotājam, kas dzīvo mototrases tuvumā, samazina tiesiskās iespējas aizstāvēt savu pamattiesību aizskārumu.

Atkārtoti jāuzsver, ka šajā gadījumā nav runa par mototrasēm, kas atrodas ārpus apdzīvotām vietām. Nav šaubu, ka šādām mototrasēm pieļaujамie trokšņa robežlielumi var tikt noteikti augstāki un uz tām var attiecināt kārtību, kas neprasa attiecināt trokšņa noteikumus motosporta sacensībām, jo trase atrodas tālu no dzīvojamās zonas, līdz ar ko nav jāpiemēro tādi paši trokšņa ierobežošanas standarti, kā teritorijās, kur personas uzturas ilgstoši. Šajā gadījumā runa ir par mototrasēm, kas atrodas ciemos un pilsētās un kuru tuvumā dzīvo cilvēki. Jāatgādina, ka runa ir tikai par divām mototrasēm – par Kandavas kartodromu, kurš no dzīvojamajām mājām atrodas 13 soļu attālumā¹⁰¹, un Biķernieku komplekso sporta bāzi Rīgā, kuras tuvumā atrodas liels daudzstāvu dzīvojamo māju masīvs un viena no lielākajām ārstniecības iestādēm valstī - Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca (sk. arī pielikumu Nr.2 un Nr.7).

Aplūkojot, Biķernieku mototrases kalendāru, redzams, ka 2017. gada aprīlī ir paredzētas 6 sacensību (tām pielīdzināmo) pasākumu dienas, maijā – 11; jūnijā – 6; jūlijā - 10; augustā - 6; septembrī – 5; oktobrī – 3; gada griezumā - 47 sacensību (tām pielīdzināmo) pasākumu dienas¹⁰² (sk. pielikumu Nr.19). Būtībā runa ir par pusotru mēnesi gadā, kad Mežciema iedzīvotāji tiek pakļauti neierobežotam, specifiskam, cilvēka veselībai un labsajūtai kaitīgam (salīdzinot ar ielu satiksmi) trokšņa līmenim. Maz ticams, ka situācijā, kur nepastāv formāls pienākums ievērot noteiktus trokšņa robežlielumus, tie praksē tiks pazemināti līdz veselībai nekaitīgiem, it īpaši ņemot vērā, ka Noteikumu Nr.539 anotācijā viennozīmīgi ir atzīts, ka trokšņa ietekmes līmenis, kas parasti rodas lielākajā daļā motosporta norises vietās, ir lielāks, nekā līdz 2015. gada 3.oktobrim paredzēja Noteikumi Nr.16, kam par iemeslu it kā bija mēģinājums rast kompromisa tiesisko regulējumu¹⁰³.

Turklāt minētā trokšņa ietekmes laika posms ir no plkst. 8.00 – 20.00 (32 sacensību (tām pielīdzināmo) pasākumu dienas) vai no plkst. 8.00 – 23.00 (14 sacensību (tām pielīdzināmo) pasākumu dienas) un pārsvarā brīvdienās, proti, tad, kad cilvēkiem ir atpūtas dienas. Būtiski uzsvērt, ka Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.2. un 2.3.apakšpunkta tiesiskais regulējums sacensības darba dienās un brīvdienās aizliedz rīkot pēc plkst. 20.00 (sk. pielikumu Nr.19). Šobrīd sacensības atklāti tiek plānotas līdz plkst. 23.00.

Attiecībā uz Kandavas kartodroma plāniem 2017. gadā konstatējams, ka saskaņā Kandavas kartodroma interneta mājaslapā pieejamo informāciju 2017. gadā ir paredzētas 5 sacensību dienas – 2017. gada 29. aprīlī; no 2017. gada 13.-15. jūlijam un no 2017. gada 10.-12.augustam¹⁰⁴ (sk. pielikumu Nr.20). Attiecībā uz Kandavas kartodroma izmantošanu sacensībām ir jāņem vērā, ka šobrīd Administratīvajā rajona tiesā ir apstrīdēts Kandavas novada domes lēmums par Kandavas kartodroma darbības atjaunošanu (administratīvā lieta Nr.A420346615)¹⁰⁵. Šīs lietas ietvaros tiesnesis ir iesniedzis pieteikumu Satversmes tiesā par Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.punkta atbilstību Satversmei¹⁰⁶. Minētais fakts var ietekmēt trases darbības plānošanu.

Taču, tiesībsarga skatījumā, no Satversmes 111. un 115. panta garantēto pamattiesību viedokļa ir būtiski ņemt vērā, ka normatīvie akti neaizliedz potenciāli sacensības organizēt

¹⁰⁰ Sk. arī Noteikumu Nr.539 anotācijas 7.nodaļas 2.punktu.

¹⁰¹ Ilustrācijai sk. <http://www.lsm.lv/lv/raksts/vide-un-zinatne/dzive/klusuma-pauze-kandavas-atjaunotaja-kartodroma-varetu-ieilgt.a105022/> (skatīt no 01:44 min).

¹⁰² Sk. [http://www.bksb.lv/index.php/2014-01-03-13-49-44/month.calendar/2017/03/27/-](http://www.bksb.lv/index.php/2014-01-03-13-49-44/month.calendar/2017/03/27/)

¹⁰³ Sk. Noteikumu Nr.539 anotācijas 1. sadaļas 2. punktu (3.teikums).

¹⁰⁴ Sk. <http://kartodroms.lv/> (skatīts 03.04.2017.); Sk. arī LAF pasākumu kalendāru http://laf.lv/laf/?page_id=8

¹⁰⁵ Sk. <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/e-pakalpojumi/tiesvedibas-gaita>

¹⁰⁶ Sk. Satversmes tiesas lietu Nr.2017-02-03.

biežāk un dažādos līmeņos. To nepārprotami apliecina Biķernieku mototrases gada ieplānotās sacensības. Tāpat, piemēram, Kandavas novada mājaslapā ir norādīts: “Kandavas kartodromā ir pieejami jauni “Energy” kartingi, kas ļauj veikt ne tikai individuālus braucienus, bet arī sarīkot īstas sacensības draugu, radu vai kolēģu starpā. Sportistiem trasē iespēja aizvadīt treniņus ar sporta kartingiem. Trasē regulāri notiek sacensības amatieriem, kā arī Latvijas un Baltijas čempionāti kartingā.”¹⁰⁷

5.2. Šāda tiesiskā situācija neatbilst likuma “Par piesārņojumu” 2.panta 7.punkta prasībām, tā nenovērš un nemazina vides trokšņa iedarbību uz cilvēkiem, tādējādi vienlaikus pienācīgi nenodrošina Satversmes 111. un 115. pantā nostiprināto cilvēka tiesību dzīvot labvēlīgā un veselībai nekaitīgā vidē. Tas nozīmē, ka no Satversmes 111.un 115.panta izrietošais valsts (konkrētajā gadījumā Ministru kabineta personā) pozitīvais pienākums ir normatīvā akta līmenī paredzēt tiesisko regulējumu, kas paredz atkāpi no Noteikumu Nr.16 2.4.punktā vispārējā principa.

Šo situāciju Ministru kabinetam likuma “Par piesārņojumu” 18.¹ panta trešajā daļā paredzētā deleģējuma ietvaros bija pienākums atrisināt, ņemot vērā paša Ministru kabineta uzstādīto mērķi - ar Noteikumu Nr.16 (konsolidētā versija) 2.pielikuma 2.2. un 2.3.apakšpunktu cita starpā noteikt kārtību, ka mototrašu troksnis no valsts puses ir kontrolējams.

Par nepieciešamību šo tiesisko situāciju noregulēt atbilstoši pamattiesību standartam tiesībsargs divas reizes informēja Ministru kabinetu, taču tas nav uzskatījis pat par nepieciešamu iedziļināties šī jautājuma būtībā (sk. pielikumu Nr.1 - 4).

Tiesībsargs uzskata, ka ar šādu rīcību (bezdarbību) Ministru kabinets nav pienācīgi veicis pasākumus, lai nodrošinātu personas tiesību realizāciju, kas izriet no likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 7.punktā noteiktajiem mērķiem un attiecīgi arī Satversmes 111.un 115.panta prasībām, tieši otrādi – Ministru kabinets ir pasliktinājis personu no Satversmes 111.un 115.panta izrietošās tiesības uz dzīvi labvēlīgā un veselībai nekaitīgā vidē.

Līdz ar to ir atzīstams, ka konkrētajā situācijā Noteikumu Nr.16 2.4. apakšpunkts, ciktāl tas attiecas uz publiskiem pasākumiem autosportā un motosportā, kas norisinās apdzīvotā vietā (pilsētā vai ciemā) izvietotās atklātās autosporta un motosporta bāzēs un kuriem Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma noteiktā kārtībā ir izsniegta atļauja publisku pasākumu rīkošanai, neatbilst likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 7.punktam un Satversmes 111.un 115.pantam.

Prasījums Satversmes tiesai

Ņemot vērā visu iepriekš minēto un pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 13. panta 8.punktu, Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 8.punktu, 18. panta pirmo, trešo un ceturto daļu,

lūdzu:

1) atzīt Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” 2. pielikuma 2. punktu par neatbilstošu likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 7.punktam, 18.¹ panta trešajai daļai un Satversmes 111. un 115. pantam.

2) atzīt Noteikumu Nr.16 2.4. apakšpunktu, ciktāl tas attiecas uz publiskiem pasākumiem autosportā un motosportā, kas norisinās apdzīvotā vietā (pilsētā vai ciemā) izvietotā atklātā autosporta un motosporta bāzē un kuriem Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma noteiktā kārtībā ir izsniegta atļauja publisku pasākumu rīkošanai, par neatbilstošu likuma “Par piesārņojumu” 2. panta 7.punktam un Satversmes 111. un 115. pantam.

¹⁰⁷ Sk. http://www.kandava.lv/uznemumi_un_iestades/swedbank_kartodroms?a=print

Pielikumā:

1. 12.10.2016. tiesībsarga atzinuma Nr.6-6/26 kopija uz 21 lp.
2. 29.11.2016. Ministru kabineta vēstules Nr. 18/TA-2258 kopija uz 4 lp.
3. 16.01.2017. tiesībsarga vēstules Nr. 6-8/18 kopija uz 2 lp.
4. 27.02.2017. Ministru kabineta vēstules Nr. 18/TA-99 kopija uz 4 lp.
5. 04.07.2016. Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūta vēstules kopija uz 10 lp.
6. 09.11.2015. Veselības ministrijas vēstules Nr.01-15/4377 kopija kopā uz 7 lp.
7. 22.12.2015. VARAM vēstules Nr. 18-1e/10468 kopija uz 1 lp.
8. 12.02.2016. VARAM vēstules Nr. 18-1e/1128 kopija uz 4 lp.
9. Ministru kabineta komitejas 14.09.2015. sēdes audioieraksts.
10. 06.01.2016. Izglītības un zinātnes ministrijas vēstules Nr.01-17e/17 kopija un 17.06.2015. Latvijas Autobiļu federācijas vēstules Nr.139/15 kopija kopā uz 1 lp.
11. Latvijas Nacionālās sporta padomes 02.07.2017. sēdes audioieraksts.
12. Ministru kabineta 22.09.2015. sēdes audioieraksts.
13. 26.06.2014. Kandavas novada domes sēdes protokola Nr.9 izrakta kopija uz 3 lp.
14. 14.07.2014. raksts "Autosportisti aicina amatpersonas lemt par Kandavas kartinga trases nākotni".
15. 12.01.2016. tiesībsarga vēstules Nr.6-8/24 kopija uz 2 lp.
16. 22.09.2015. Ministru kabineta sēdes protokola izdruka uz 22 lp.
17. 27.03.2017. Rīgas pilsētas izpilddirektora vēstules Nr. RD-17-662-nd kopija uz 1 lp.
18. Izdruka no Sporta kompleksa "333" interneta mājaslapas par darba sezonu uz 1 lp.
19. Izdrukas no Biķernieku kompleksā sporta bāzes interneta mājaslapas par darba sezonu no 2016.gada septembra – 2017.gada februārim kopā uz 12 lp.
20. Izdrukas no Kandavas kartodroma interneta mājaslapas par piedāvātajiem pakalpojumiem 2016.un 2017. gadā uz 2 lp.
21. 29.03.2017. Veselības inspekcijas vēstules Nr.5.4-2/8662/ kopija uz 1 lp.
22. 02.07.2015. Latvijas Nacionālās sporta padomes sēdes protokols uz 4 lp., http://www.izm.gov.lv/images/sports/LNSP/LNSP_protokols_020715.pdf
23. 22.12.2015. Kandavas novada domes sēdes protokola Nr.19 izraksta kopija uz 2 lp.
24. 19.01.2016. Veselības inspekcijas vēstules Nr.3.2-3/1010/ kopija uz 2 lp.

Latvijas Republikas
tiesībsargs

J.Jansons